

Informe

Ciutat Vella 2015

www.elpanoramic.org

Observatori
del Tercer Sector

FUNDACIÓ
PERE TARRÉS

FUNDACIÓ
FERRER I GUÀRDIA

Obra Social "la Caixa"

Amb el suport de:

Generalitat
de Catalunya

Autors/es: Blanca Cegarra, Montse Fernández i Pau Vidal.

Maig 2016

Índex

1. Presentació	4
2. El Panoràmic	6
3. Resum executiu.....	9
4. Les organitzacions de Ciutat Vella	11
5. Entitats de segon nivell o superior	20
6. Les persones.....	24
7. Els recursos econòmics.....	37
8. Espais i equipaments.....	44
9. Reptes de futur	49
10. Annexos	56

1. Presentació

Les associacions són el motor de Barcelona i del país. Ho són quantitativament però, també, qualitativament pel seu compromís pel benestar de la ciutadania en tots els àmbits, des del nivell més local fins al més global. Són, doncs, un actiu que cal fomentar i recolzar per tal que sigui el propi teixit associatiu qui pugui anar construint, dia a dia, el seu creixement.

Però es tracta d'un sector molt divers i difícil de copsar en dades. Per això, des de les pròpies associacions s'ha generat l'impuls necessari per aconseguir dades reals i exhaustives. El resultat d'aquest impuls és **El Panoràmic**, un projecte que vol donar resposta a la necessitat d'obtenir dades reals sobre el sector.

Aquesta nova edició permet analitzar com evoluciona el teixit associatiu de Barcelona i aprofundir en la realitat associativa dels 10 districtes, així com la consolidació de les tendències que obteníem el 2014. Amb aquestes dades podrem veure més clarament quins aspectes cal millorar i quins ja estan progressant adequadament i, per tant, corregir periòdicament les actuacions de suport al teixit associatiu que es realitzen des de diferents agents, a més d'oferir una recerca potent sobre el sector al món acadèmic, mitjans de comunicació i societat en general.

Torre Jussana continua publicant aquesta segona edició del Panoràmic dins els Dossiers Barcelona Associacions, una col·lecció pensada per publicar estudis, informes i reflexions sobre el sector associatiu a Barcelona. En aquesta ocasió en format electrònic, el qual també podreu consultar des de l'aplicatiu que s'ha creat per aprofundir en les dades recollides i treure'n la màxima utilitat. Esperem que aquest esforç es concreti en més coneixement i ajudi a la millora de les vostres organitzacions, territoris i àmbits d'actuació. Bona feina!

Gala Pin

Regidora de Participació i Districtes de l'Ajuntament de Barcelona

Alfons Tiñena

President del Consell d'Associacions de Barcelona

2. El Panoràmic

Coneixement

La generació de dades contribueix a identificar temes de millora i posar llum sobre les percepcions. El coneixement ajuda a fer-se més forts

Visibilitat

Les xifres de dimensió i la informació sobre les activitats que es realitzen donen visibilitat davant la societat a un sector del qual sovint no hi ha dades

Reconeixement

La informació objectiva contribueix al reconeixement social de la feina que es realitza i els valors que es promouen en el camí cap a la transformació social

Incidència política

A partir de preguntes sobre el posicionament del sector es contribueix a la millora de les accions d'incidència política

Dimensió

Les entitats formen part de la vida del país però cal contextualitzar-les per tal de saber quin lloc ocupen a la societat

El Panoràmic treballa des del valor de sector tot innovant el procés de recerca. Els elements metodològics d'innovació són:

Col·laboració

Les entitats impulsores uneixen representativitat, experiència i capacitat d'execució. En el Panoràmic no hi ha una empresa consultora que fa un encàrrec.

Participació

Hi ha grups de treball per definir necessitats, el qüestionari s'elabora de forma participativa i es treballa en transparència.

Proximitat

El treball de camp s'estructura des d'entitats de l'entorn que es responsabilitzen d'aconseguir les respostes a la seva zona.

Open data

Les dades es comparteixen amb centres d'investigació, entitats de segon nivell, universitats, administracions, etc. perquè facin noves explotacions i reflexions.

Eficiència

Al segle XXI la tecnologia ha canviat la manera de fer investigació social i hem incorporat novetats com els qüestionaris electrònics i un aplicatiu personalitzat. Cada euro és aprofitat al màxim i a més millora l'optimització a cada edició anual.

Adequació

Les organitzacions de la societat civil són diverses en molts aspectes: activitat, forma d'organitzar-se, comunitat, destinataris, etc. El qüestionari compta amb més de 80 itineraris de resposta diferents.

Transversalitat

Des dels seus inicis el Panoràmic ha tingut un plantejament transversal amb la participació d'organitzacions de tots els àmbits, la qual cosa facilita la comparabilitat i el coneixement agregat.

3. Resum executiu

- Ciutat Vella és un dels districtes que concentra un major nombre d'entitats. S'estima que hi ha un total de 825 associacions -1 per cada 124 habitants-.
- Les entitats de Ciutat Vella concentren la major part de la seva activitat a Barcelona ciutat -especialment les organitzacions de base-, mentre que les entitats de nivell superior tenen activitat més enllà del municipi. Hi ha un important nombre de federacions de país degut probablement a l'efecte capitalitat.
- Les dones representen un major percentatge en la participació pel que fa a l'assemblea -60% dones i 40% homes-. La xifra s'equipara per a la junta directiva -49% dones i 51% homes- i s'inverteix respecte a la presidència -44% dones, 52% homes i 4% mixta-.
- La majoria d'entitats de Ciutat Vella compten amb persones voluntàries -84%- i amb personal remunerat -74%-.
- El 30% d'organitzacions va tenir uns ingressos d'entre 100.001 i 500.000 euros – mentre pel conjunt d'associacions de la ciutat aquest percentatge es redueix a la meitat, 15%-.
- La principal font de finançament de les entitats de base són els recursos públics, aquests representen el 63% dels recursos totals.
- El 61% de les entitats del districte es mostra satisfeta amb els espais, equipaments i/o instal·lacions que utilitzen o dels quals disposen.
- Els reptes prioritaris de l'associacionisme són: l'ampliació i implicació de la base social, la consolidació del finançament i, el treball en xarxa i la col·laboració amb diferents agents socials.

4. Les organitzacions de Ciutat Vella

El districte de Ciutat Vella delimita geogràficament el centre històric de la ciutat, sent el més antic de Barcelona. Està format per quatre barris: la Barceloneta, el Barri Gòtic, el Raval i Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera. Ciutat Vella és el nucli històric, el qual encara manté l'essència dels inicis de la ciutat tot i les transformacions urbanes que ha experimentat. Actualment és un dels districtes amb més diversitat de població i d'oferta per a la comunitat i el turisme; en els seus barris hi trobem cultura, patrimoni, història, veïnatge i entreteniment.

Ciutat Vella és un dels districtes que agrupa un major nombre d'organitzacions no lucratives i compta amb un ric teixit associatiu, de fet, hi ha 1 associació per cada 124 habitants. S'estima que hi ha un total de 825 associacions. Així, el 17% de les associacions de la ciutat tenen la seu a Ciutat Vella, en canvi, el districte agrupa només el 6% dels habitants de Barcelona ciutat.

Esquema 1 Associacionisme a Ciutat Vella

825 associacions

**1
associació
per cada
124
habitants**

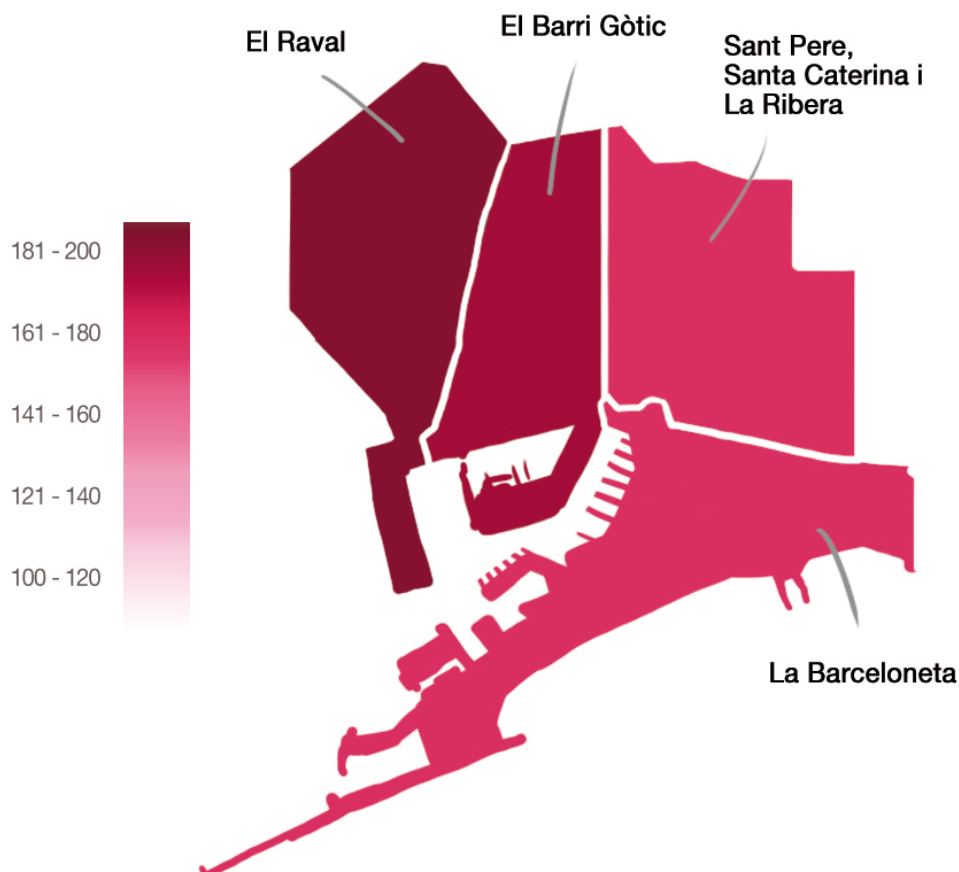
 6% habitants de la ciutat

 17% associacions de la ciutat

A més, hi ha associacions amb seu a altres districtes que també fan activitat als barris de Ciutat Vella. Dels quatre barris que formen el districte, n'hi ha 2 on es concentra més activitat: el Raval i el Barri Gòtic són els meus actius. Al tractar-se

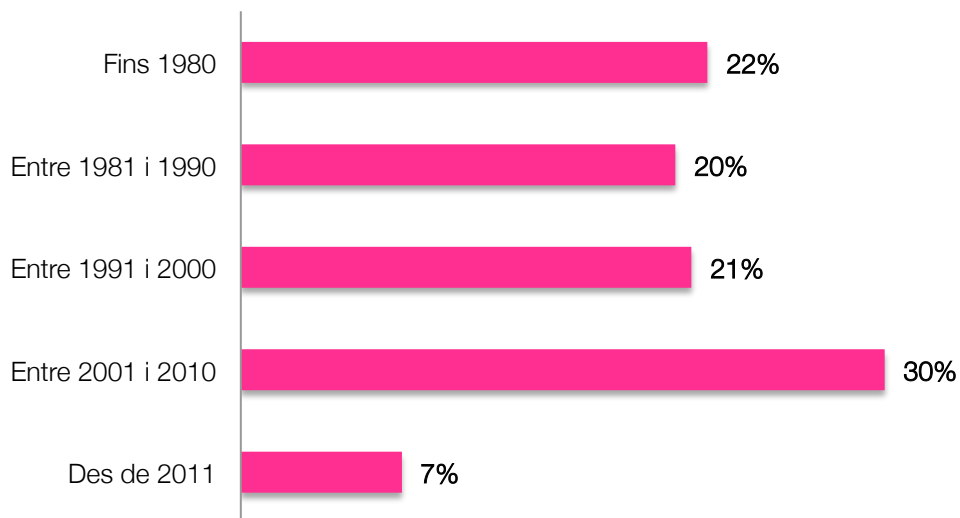
d'un districte cèntric, entitats de tota la ciutat fan activitats en aquests barris sense que necessàriament hi tinguin la seu.

Mapa 1 Associacions de la ciutat que han desenvolupat activitats als barris de Ciutat Vella

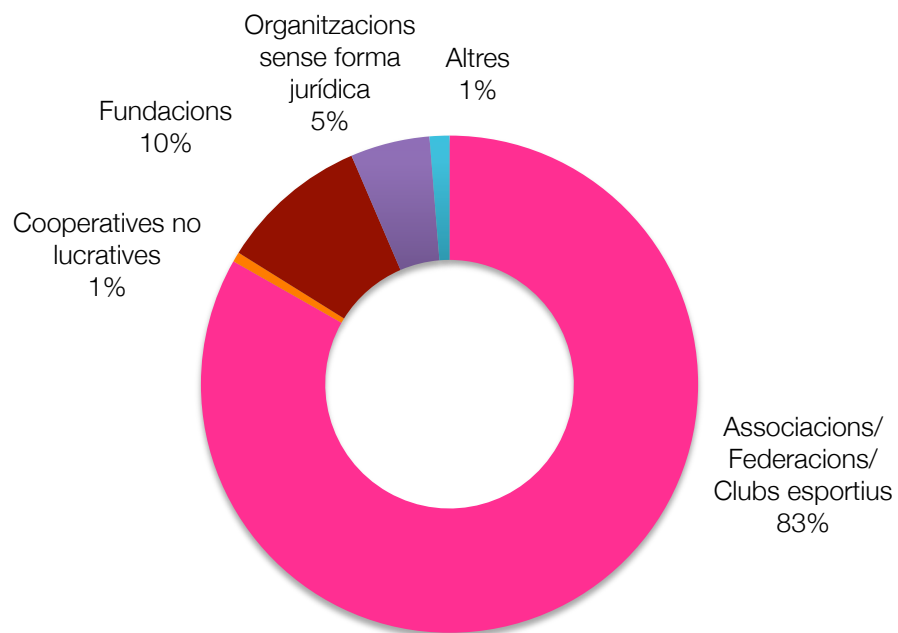
Ciutat Vella és un districte històric i això es fa palès en el teixit associatiu, ja que el 22% de les seves entitats van ser creades abans dels anys 80. No obstant això, cal destacar que existeix un important nombre d'entitats de més recent creació, sorgides a partir de l'any 2001 -37%-. Aquesta tendència es troba alineada amb el conjunt de l'associacionisme de la ciutat.

Gràfic 1 Any de constitució de les entitats de Ciutat Vella

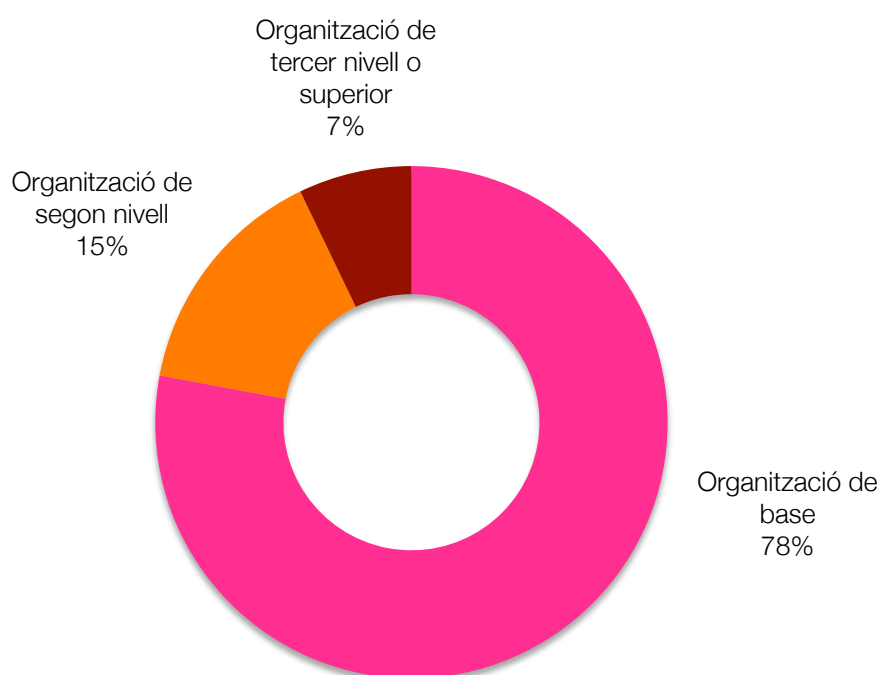
La majoria de les entitats analitzades per aquest informe té forma jurídica d'associació, federació o club esportiu -83%-, el 10% són fundacions, el 5% no compten amb forma jurídica, bé per tractar-se de grups informals o bé per no haver-se constituït encara. Un 1% de les entitats compten amb la forma jurídica de cooperativa no lucrativa i un altre 1% s'han ubicat en 'Altres' que correspon en la seva majoria a entitats religioses.

Gràfic 2 Forma jurídica de les organitzacions de Ciutat Vella analitzades

Les organitzacions no lucratives poden ser de base, aquelles que agrupen a persones, o de segon nivell o superior, les que agrupen entitats. Com ja s'apuntava a l'edició anterior del Panoràmic, a Ciutat Vella es concentra un nombre significatiu d'entitats de segon nivell o superior -22% del total-, és a dir, federacions i confederacions que agrupen altres entitats de nivell inferior. Aquesta realitat es podria relacionar amb l'efecte de capitalitat que es produeix en aquest districte.

Gràfic 3 Nivell de l'organització

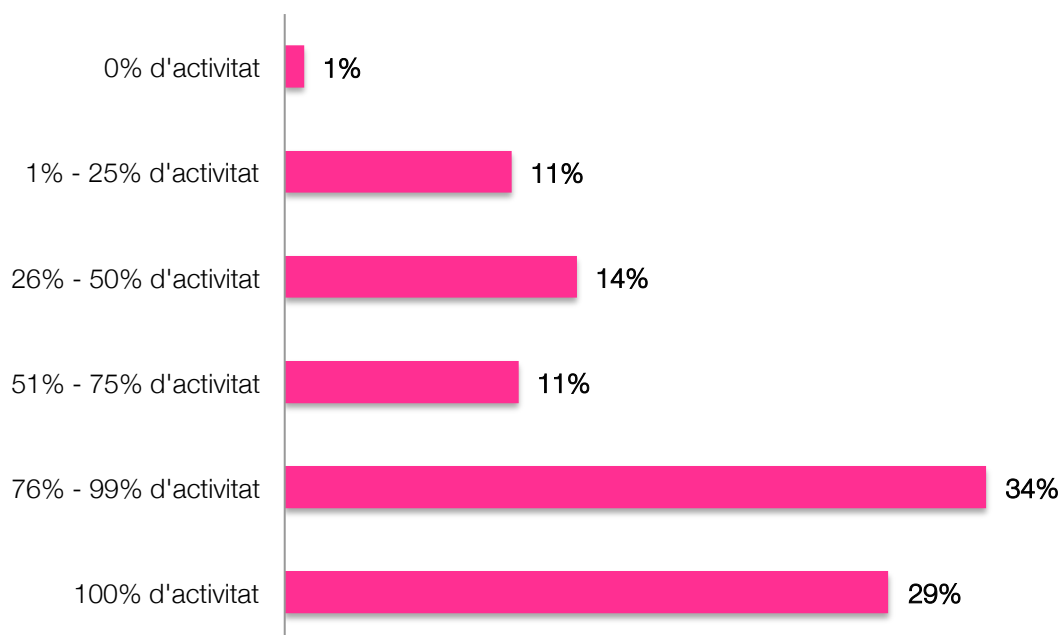
En comparació amb la realitat del conjunt de Barcelona, el percentatge d'entitats de segon nivell o superior a Ciutat Vella és força superior a la mitjana de la ciutat, 22% i 9% respectivament.

Taula 1 Nivell de l'organització de les entitats a Ciutat Vella i Barcelona ciutat

	Ciutat Vella	Barcelona Ciutat
Organitzacions de base	78%	91%
Organitzacions de segon nivell o superior	22%	9%

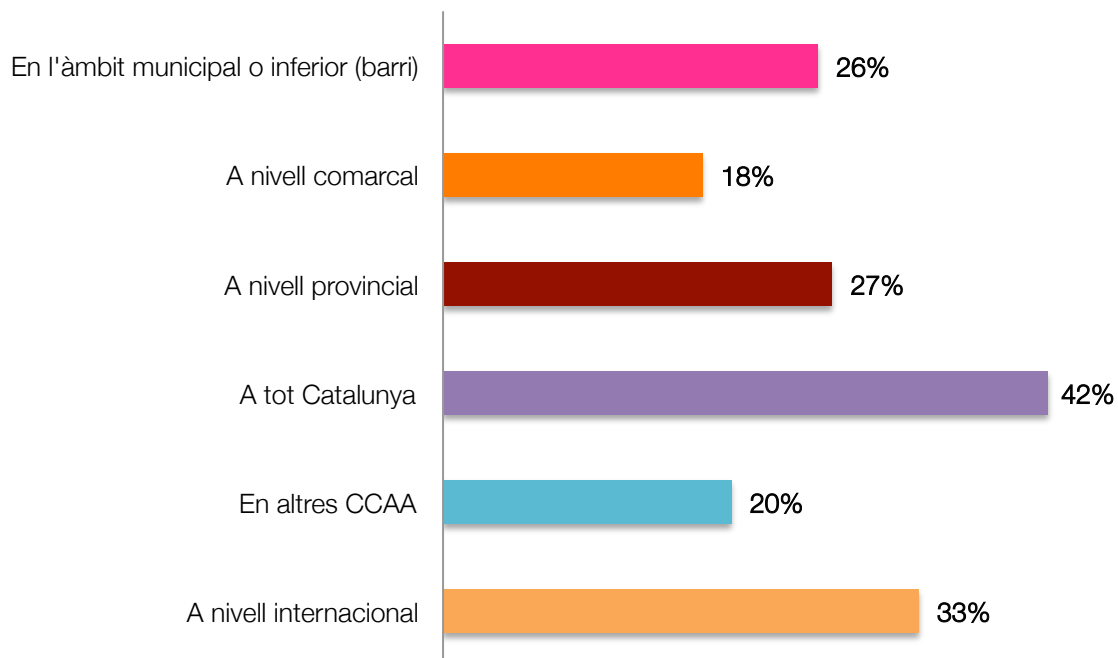
De forma freqüent, les entitats de Ciutat Vella concentren la major part de la seva activitat a Barcelona ciutat -especialment les organitzacions de base-, mentre que les entitats de nivell superior tenen activitat més enllà del municipi, ja que com s'ha comentat hi ha un important nombre de federacions de país degut a l'efecte capitalitat. Tal com es pot observar en el següent gràfic, el 63% de les organitzacions del districte fan el 76% o més de la seva activitat a Barcelona ciutat.

Gràfic 4 Percentatge d'activitat a la ciutat de Barcelona

Entre les entitats que realitzen una part de l'activitat fora de Barcelona, s'observa que el 26% la dur a terme en d'altres municipis, el 42% actua en l'àmbit català i el 33% realitzen actuacions a escala internacional.

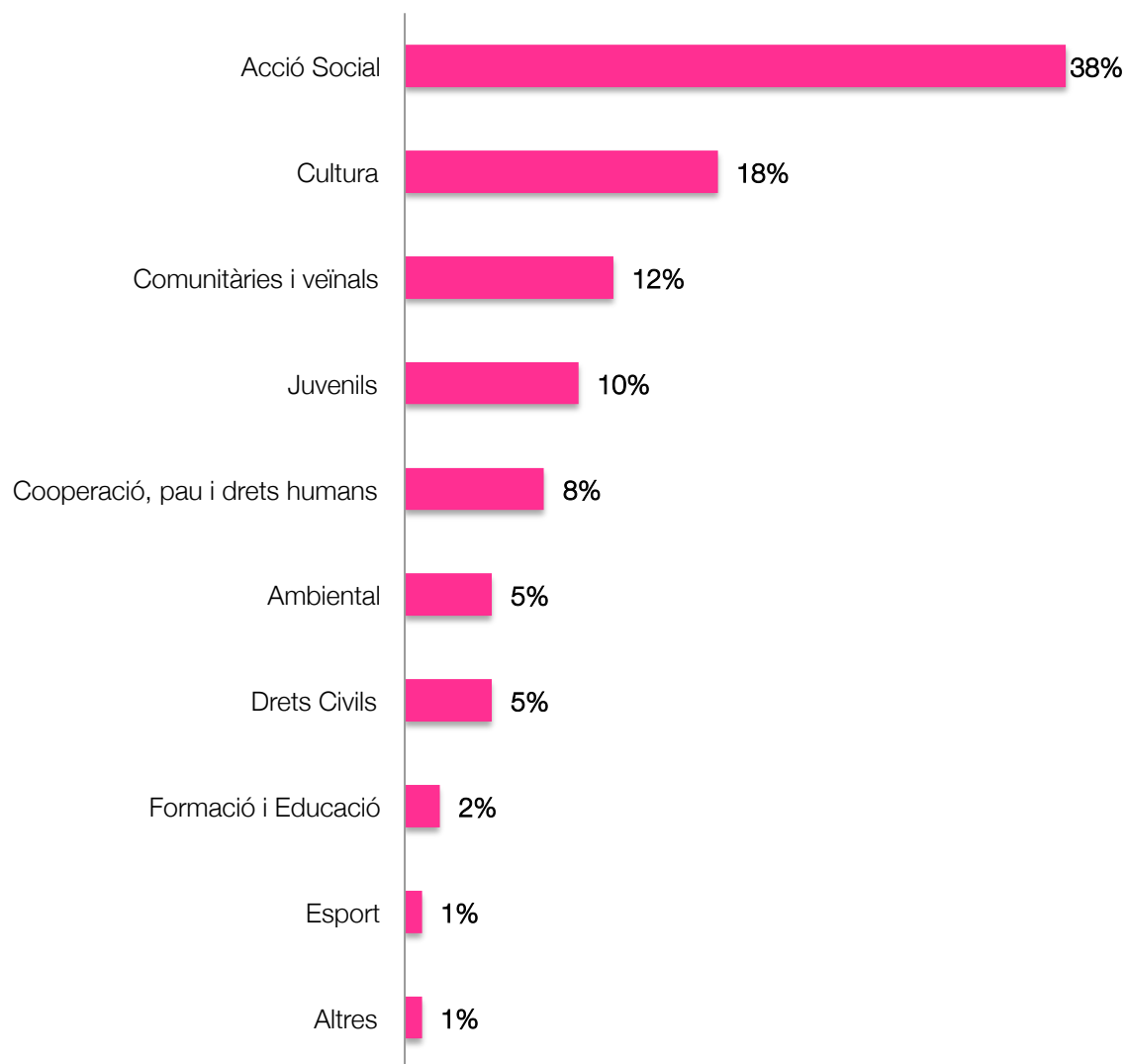
Gràfic 5 Àmbit territorial d'actuació de les entitats (pregunta multi-resposta). Només per a entitats <100% d'activitat a Barcelona.

En relació a l'àmbit d'actuació principal de les entitats, predomina el de l'acció social, tant per a les entitats de base -38%- com per a les de segon nivell -23%-. Aquesta realitat es dona pel conjunt de la ciutat i per tant, no es tracta d'una característica pròpia del districte. A Barcelona ciutat, el 26% de les associacions adrecen la seva missió a l'àmbit social, que inclou la discapacitat, la salut, les drogodependències, etc., i el 22% s'adreça a l'àmbit cultural, sent els sectors que agrupen pràcticament la meitat de les organitzacions. A Ciutat Vella, les entitats culturals són també les que tenen més presència al districte després de les d'acció social, independentment del nivell de l'organització.

S'ha de matisar que per a la construcció d'aquest mapa d'àmbits d'activitat prioritari s'ha hagut de destriar el que es considera cabdal en cada cas atès que aquest no necessàriament és l'únic. A tall d'exemple, una AMPA s'ha ubicat en l'àmbit de formació i educació encara que aquesta desenvolupi activitats esportives en l'escola.

Gràfic 6 Àmbit d'actuació prioritari de les entitats de base

“Fem formació en llengua i socialització per a persones immigrades”

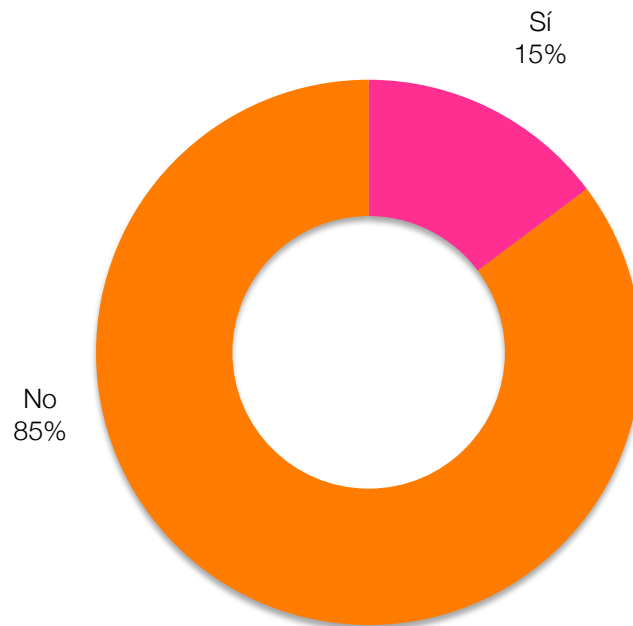
Extret de les preguntes obertes

“Realitzem tallers de balls de bastons”

Extret de les preguntes obertes

El Panoràmic ha introduït un altre element d'organització com és la confessió religiosa. El 15% de les entitats de Ciutat Vella participants en l'estudi afirma estar inspirada en valors religiosos. Entre aquestes, l'església catòlica és la religió predominant seguida de l'Islam.

Gràfic 7 Entitats inspirades en valors religiosos

*“En l’origen de la nostra entitat sí
que tenim inspiració religiosa”*

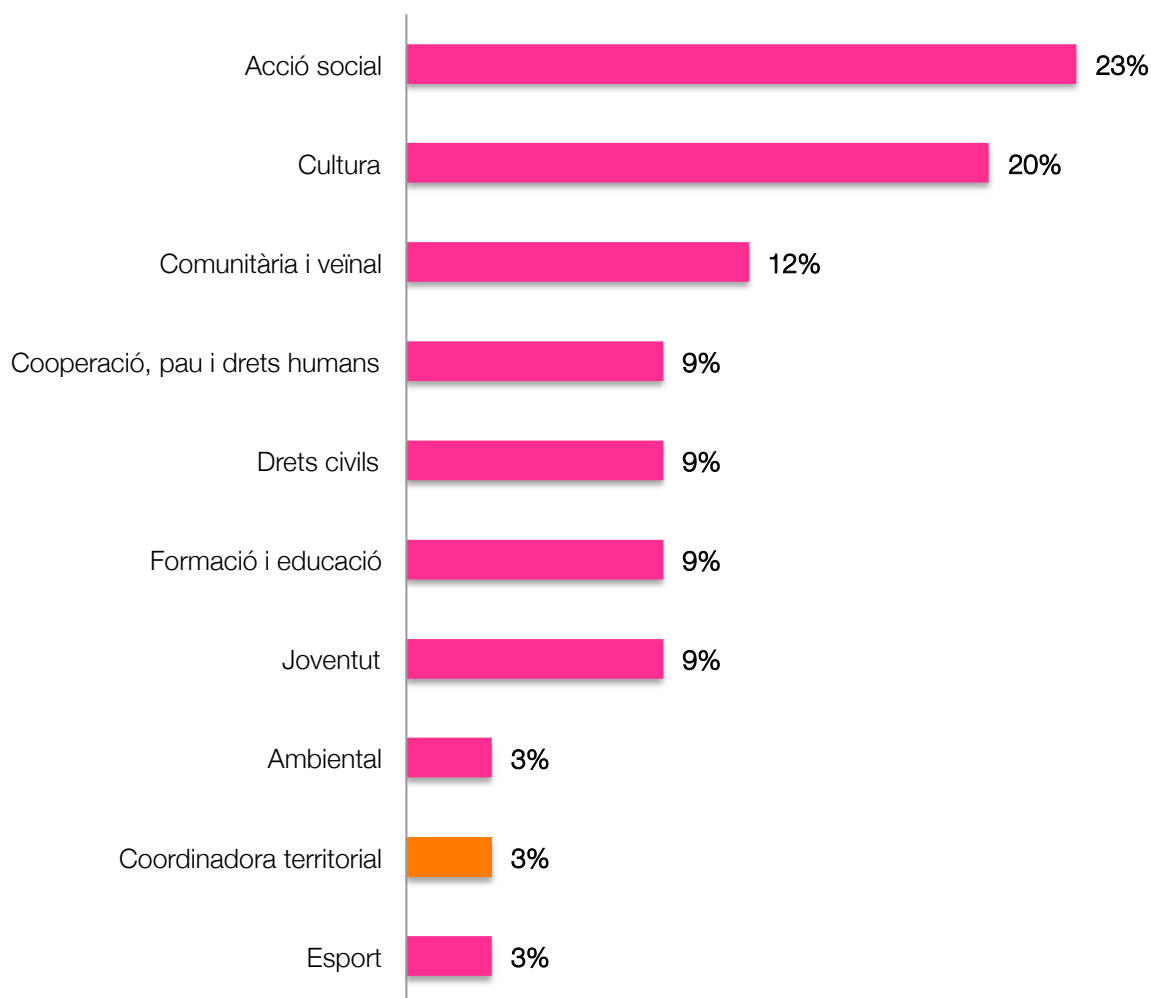
Extret de les preguntes obertes

5. Entitats de segon nivell o superior

Com ja s'ha esmentat anteriorment, les entitats de segon nivell o superior tenen una presència important al districte de Ciutat Vella i per això s'ha considerat interessant aportar algunes dades sobre aquestes entitats en un capítol específic. De fet, es tracta del districte de Barcelona amb major percentatge d'entitats de nivell superior.

En primer lloc, com ja s'ha explicat, els àmbits d'actuació principals són l'acció social -23%- i la cultura -20%- i, amb certa distància als dos primers àmbits, es situen les entitats comunitàries i veïnals -12%- i la resta d'àmbits.

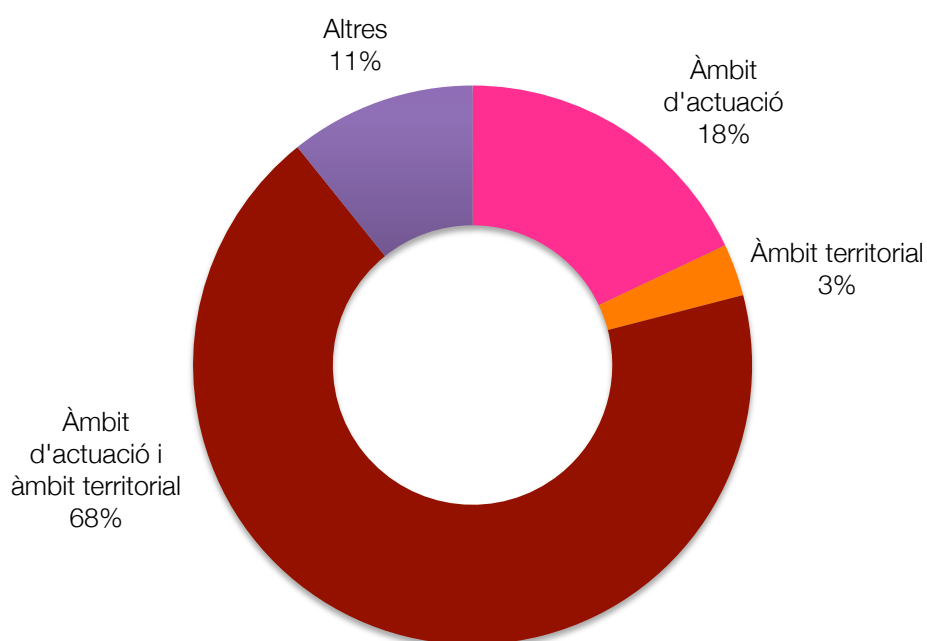
Gràfic 8 Àmbit d'actuació principal de les entitats de segon nivell o superior

En segon lloc, els criteris d'incorporació de les entitats membres d'una federació o confederació són majoritàriament l'àmbit d'actuació i l'àmbit territorial -68%-. Com ja es va comentar en el Panoràmic 2014, un tret característic de les federacions de la ciutat de Barcelona té a veure amb la doble vertebració, territorial i sectorial.

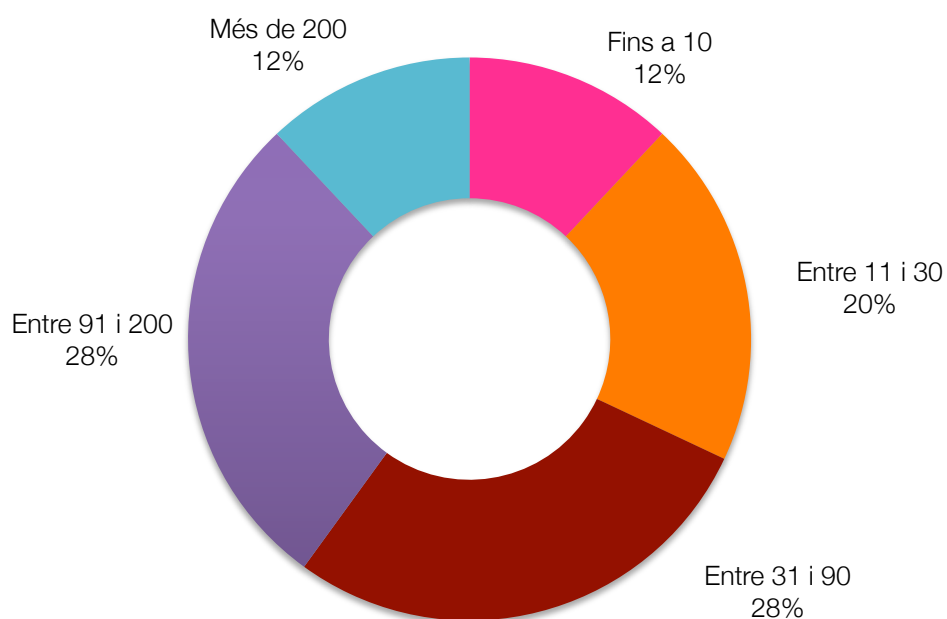
Es dona una presència significativa de federacions que reuneixen especificats territorials, com el barri o el districte, juntament amb criteris relacionats amb els àmbits d'actuació. Entre les federacions analitzades, el criteri més habitual per incorporar noves associacions és precisament la suma de l'àmbit territorial i el d'actuació -68% dels casos-.

Gràfic 9 Criteris d'incorporació de les entitats membres

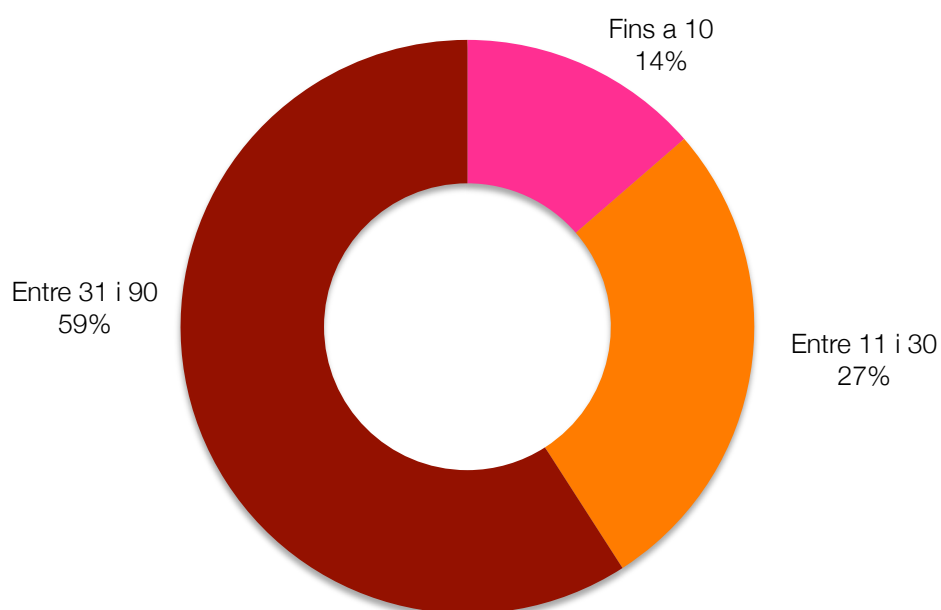
Per altra banda, el nombre d'entitats membres que agrupen aquestes organitzacions és bastant elevat, un 28% té entre 31 i 90 entitats membres i un altre 28% agrupa entre 91 i 200 entitats.

Gràfic 10 Nombre d'organitzacions federades

La participació de les entitats membres en les assemblees és elevada, el 59% de les entitats afirma que en la darrera assemblea de 2014 van participar entre 31 i 90 entitats.

Gràfic 11 Nombre d'entitats participants en l'última assemblea de 2014

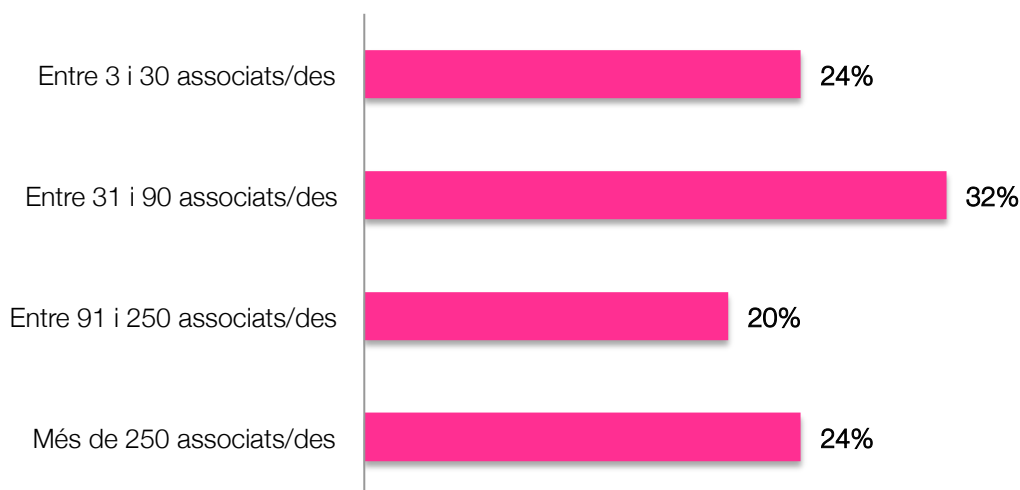
6. Les persones

6.1. Persones sòcies

Les entitats compten amb persones associades, voluntàries, col·laboradores, destinatàries de les activitats, etc. En conjunt, tots aquests grups es poden definir com a ciutadania activa que s'implica, a través de les entitats, per aconseguir uns objectius comuns.

Les persones associades donen sentit a un model organitzatiu i són l'element indispensable de la vida associativa. El Panoràmic aporta informació sobre aquest col·lectiu. Una de les primeres dades que s'analitzen és la grandària de les associacions en funció de les persones associades que en formen part. S'han establert 4 grups per analitzar el nombre de persones sòcies de les entitats: d'entre 3 i 30 persones associades, d'entre 31 i 90, d'entre 91 i 250 i de més de 250 (aquests grups s'han establert fent un arrodoniment a partir dels quartils). Tot i que la distribució per trams és bastant homogènia, destaca lleugerament el grup d'entre 31 i 90 associats/des -32%-.

Gràfic 12 Associacions segons el nombre de persones associades (per trams)

Per tal de poder analitzar com s'impliquen les persones sòcies en el dia a dia de l'organització, s'han establert tres nivells de participació. El nivell A fa referència al grau més alt d'implicació i el C al més baix.

Nivell A

Assistència a les assemblees, participació continuada en les activitats, col·laboració en l'organització d'aquestes, assumpció de responsabilitats en l'associació i, si és el cas, pagament de quota d'associat/da.

Nivell B

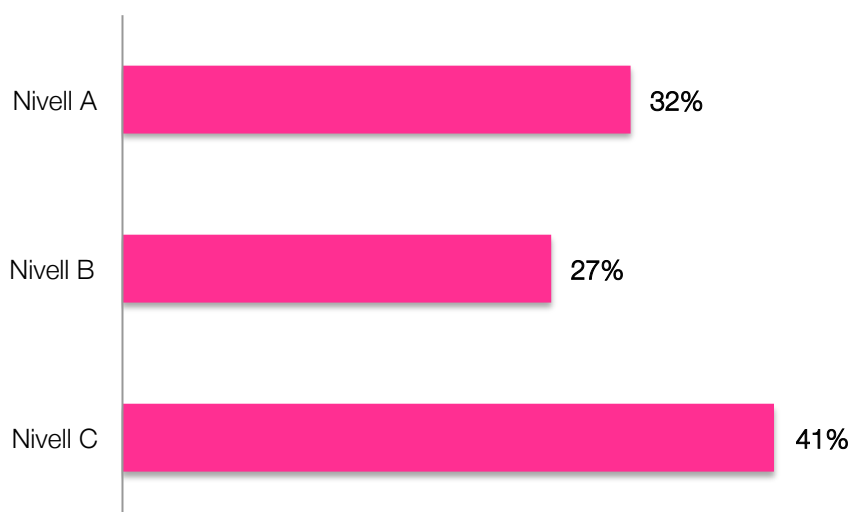
Assistència a les assemblees, participació puntual en les activitats organitzades per l'associació i, si és el cas, pagament de la quota d'associat/da.

Nivell C

Participació puntual en les activitats de l'associació i, si és el cas, pagament de la quota d'associat/da.

A partir dels resultats obtinguts, es pot observar que el nivell d'implicació C és el majoritari -41% del total de persones associades-, tot i que les diferències entre els tres nivells no són especialment acusades. De manera contrària, pel conjunt de Barcelona ciutat, el nombre de persones associades amb un nivell o grau d'implicació A és el predominant -48%- amb diferència als altres nivells -19% nivell B i 33% nivell C-.

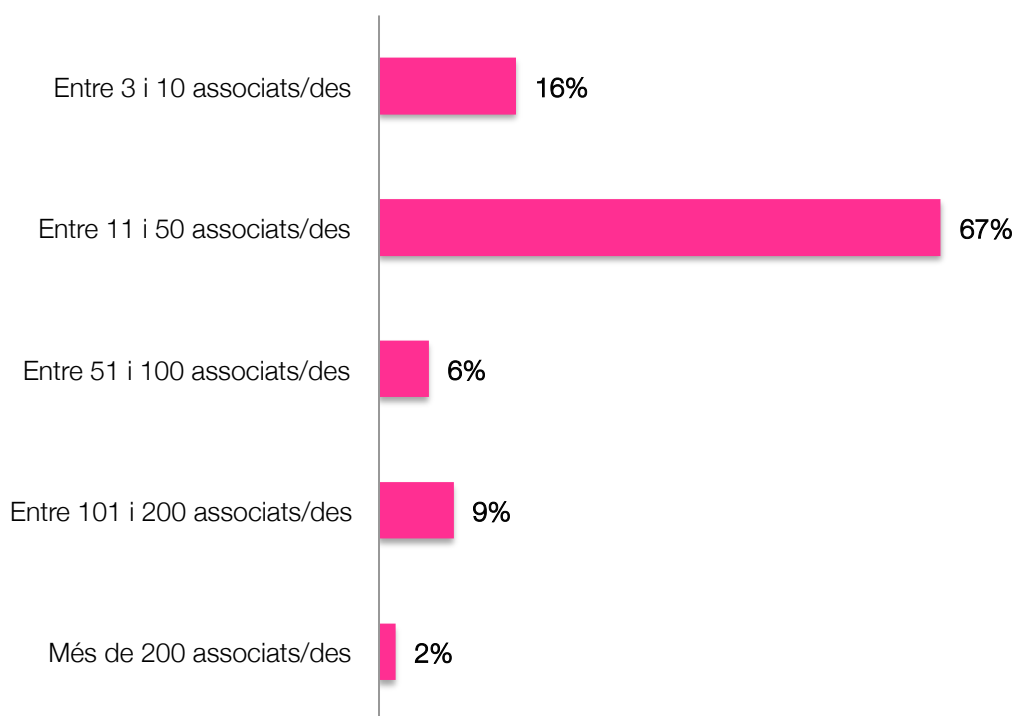
Gràfic 13 Persones associades segons nivells d'implicació

6.2. L'assemblea i la junta directiva

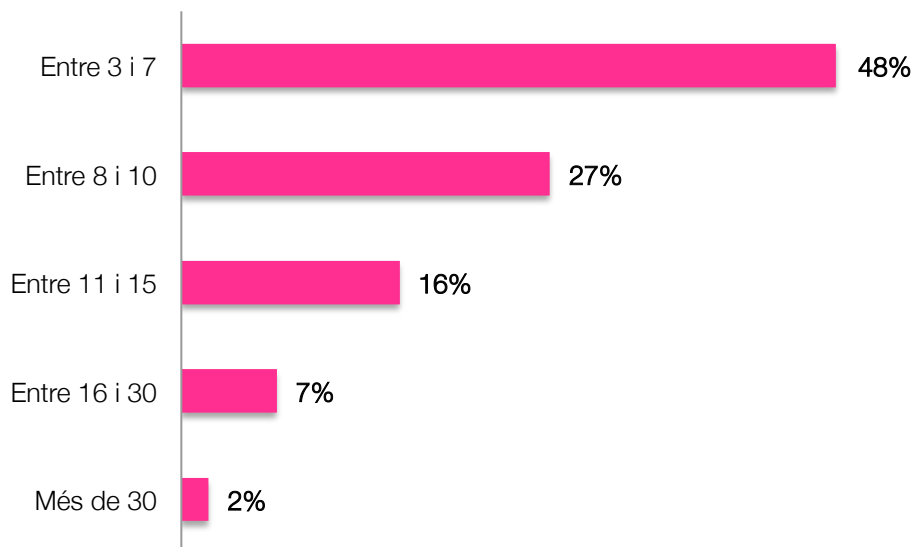
Les associacions compten amb dos òrgans per a la presa de decisions, l'assemblea és el màxim òrgan sobirà, la qual pot delegar en la junta directiva. Pel que fa la participació de les persones associades a l'assemblea, majoritàriament hi participen entre 11 i 50 associats/des (independentment del nombre de socis/es de l'entitat). De mitjana hi participen unes 42 persones; tenint en compte el volum de persones sòcies de les entitats, podem afirmar que la participació assembleària és més aviat baixa, tot i ser l'element essencial per garantir la democràcia interna de les associacions.

Gràfic 14 Total persones participants a la darrera assemblea de 2014

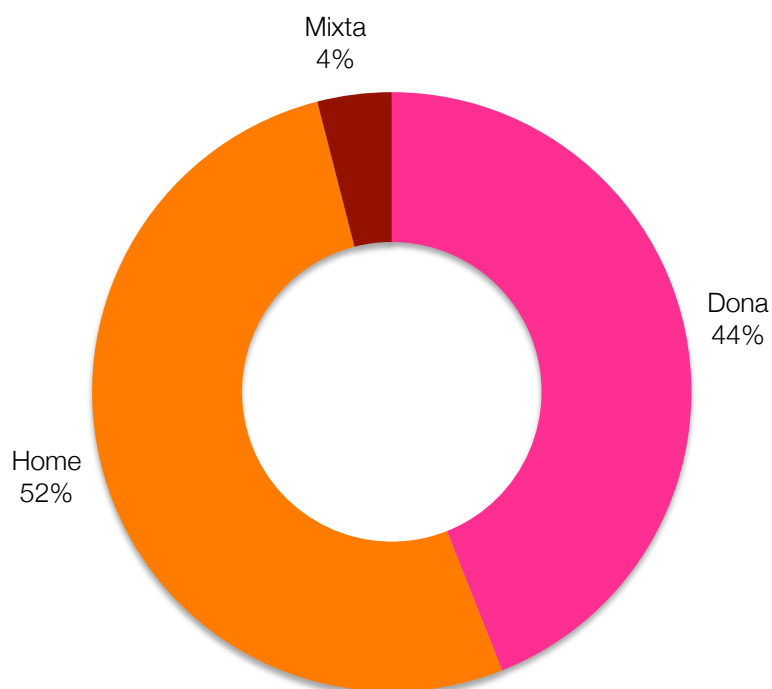
D'altra banda, la majoria d'entitats tenen juntes directives formades per entre 3 i 7 persones -48%-, tot i que la moda de persones que formen la junta directiva – xifra més freqüent- es situa en 8 persones.

Gràfic 15 Nombre de persones que formen la junta directiva (per trams)

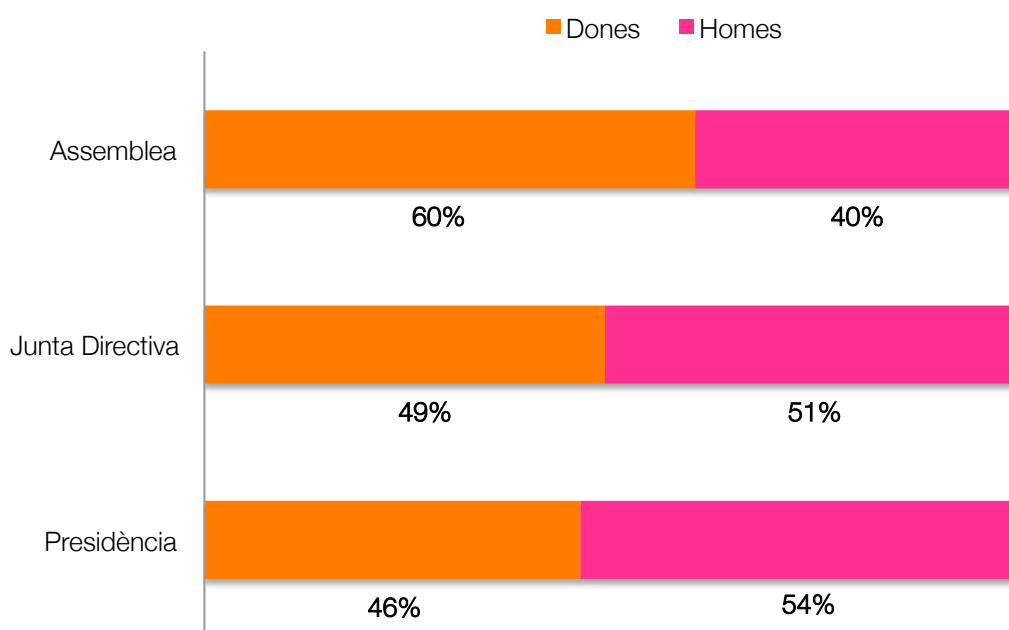
En relació a la presència de dones i homes en les juntes, de mitjana hi ha 4 homes i 4 dones, per tant es podria afirmar que la distribució per sexe és equitativa. No obstant això, quan s'analitza la persona que ocupa el càrrec de presidència s'observa que hi predominen els homes –en el 52% dels casos-. Pel conjunt d'associacions de la ciutat, aquesta xifra s'eleva al 62%. Les dones només ocupen la presidència en el 36% dels casos i el 2% és mixta.

Gràfic 16 Persona que ocupa el càrrec de presidència per sexe

Seguint amb l'anàlisi de la participació de dones i homes al òrgans de govern, es pot observar que tot i que les dones representen un major percentatge pel que fa a l'assemblea -60% dones i 40% homes-, la xifra s'equipara per a la junta directiva -49% dones i 51% homes- i s'inverteix respecte a la presidència -44% dones, 52% homes i 4% mixta- (per a la categoria de presidència del gràfic comparatiu s'ha distribuït equitativament el 4% mixta entre els dos sexes: 2% al grup de dones i 2% al d'homes). Es podria deduir, que a mesura que augmenta la capacitat de decisió i visibilitat, la representació femenina disminueix –tot i que cal apuntar que el 53% del conjunt de persones sòcies són homes, xifra lleugerament superior a les dones, 47%-.

Gràfic 17 Persones assistents a la darrera Assemblea, membres de la Junta Directiva i presidència per sexe

“Som assemblearis, no hi ha junta directiva”

Extret de les preguntes obertes

“Tenim una copresidència”

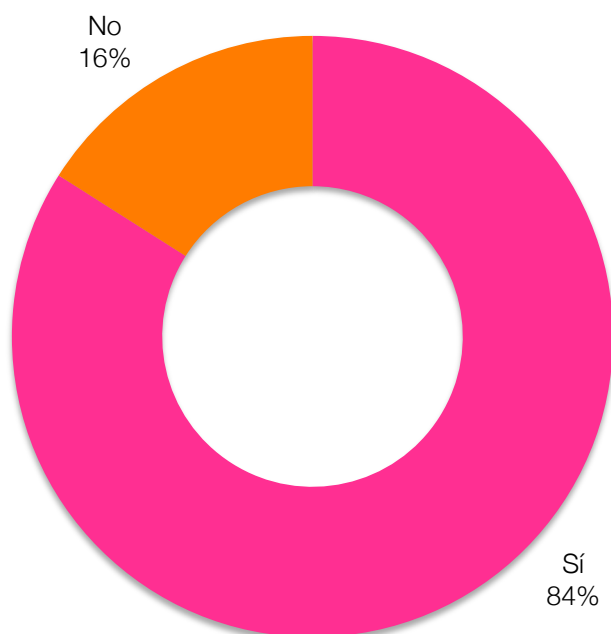
Extret de les preguntes obertes

6.3. Persones voluntàries

La nova normativa de 2015, que concep **el voluntariat** des d'una visió àmplia de participació, el defineix com: *Conjunt d'accions i activitats d'interès general motivades per l'altruisme i la voluntat de transformació social que acompleixen persones físiques, denominades voluntaris, que participen en projectes en el marc d'una activitat associativa o bé en programes específics de voluntariat d'una entitat sense ànim de lucre* (Llei 25/2015 del Voluntariat i de Foment de l'Associacionisme aprovada pel Parlament de Catalunya el 30 de juliol del 2015).

A banda de les persones associades i dels òrgans de govern, la majoria d'entitats de Ciutat Vella compten amb persones voluntàries -84%-. És a dir, 8 de cada 10 considera la participació voluntària en el seu funcionament.

Gràfic 18 Entitats que compten amb persones voluntàries (no socis/es)

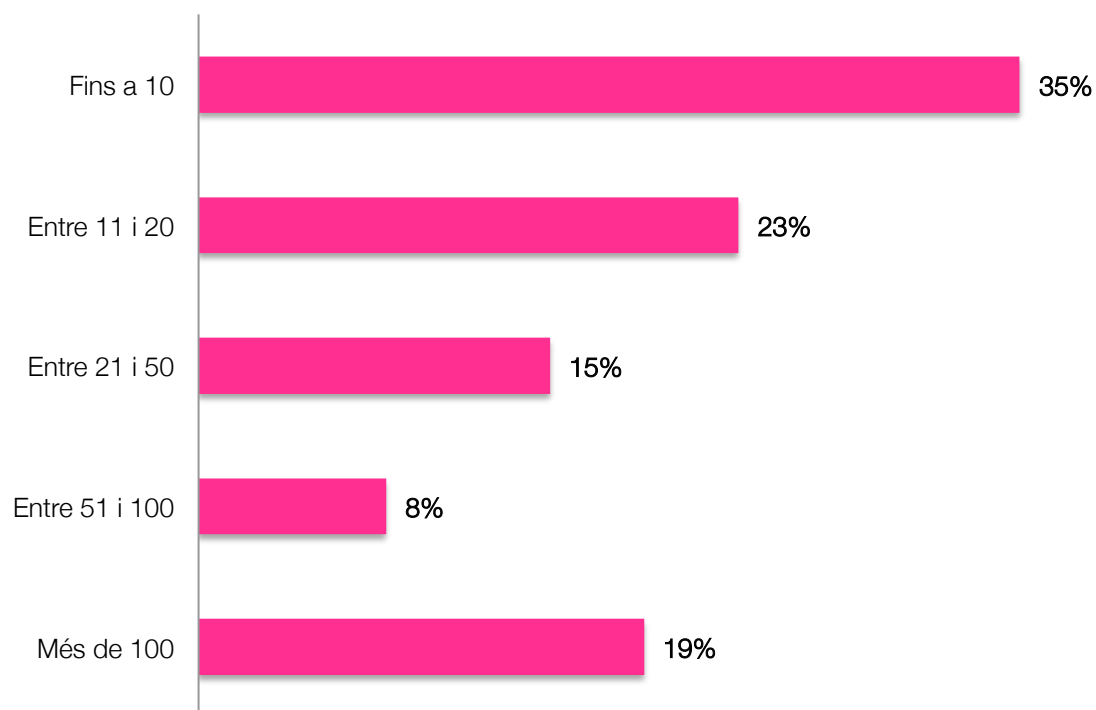

“El treball voluntari organitzat és fonamental per dur a terme els nostres projectes i activitats”

Extret de les preguntes obertes

Entre aquestes entitats, el més habitual és que comptin amb equips voluntaris d'entre 1 i 10 persones, de fet el 35% del total s'ubica en aquest tram. Tanmateix, els trams d'entre 11 i 20 persones voluntàries i d'entre 21 i 50 suposen un 23% i un 15% respectivament. Per últim, el 19% de les entitats de Ciutat Vella compta amb més 100 persones voluntàries.

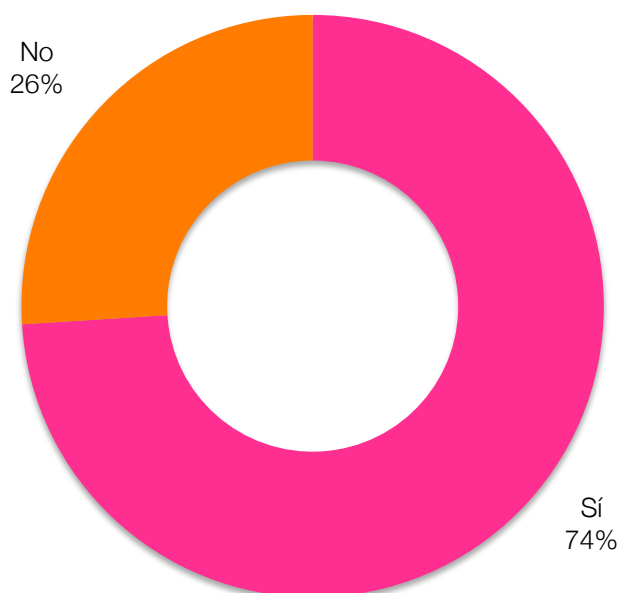
Gràfic 19 Entitats segons el nombre de persones voluntàries (no associades)

6.4. Persones remunerades

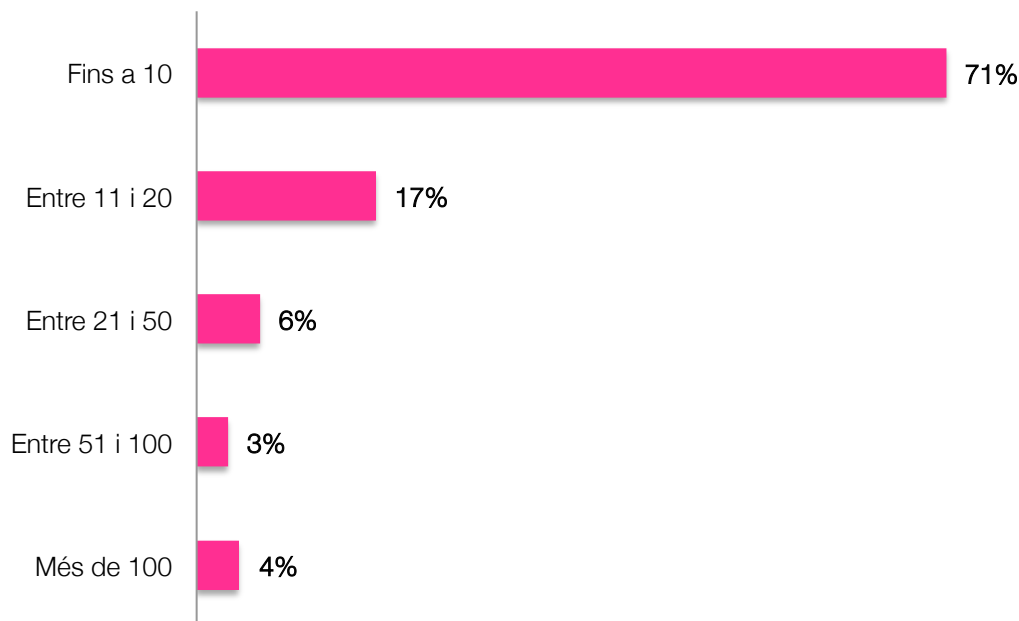
Segons els resultats del Panoràmic, el 74% de les entitats del districte de Ciutat Vella compta en els seus equips amb persones que reben algun tipus de remuneració econòmica per la tasca desenvolupada. Aquesta xifra és prop de 30 punts superior del conjunt de l'associacionisme de Barcelona ciutat –situada en el 45%-. El fet que en el districte hi hagi una concentració d'entitats d'acció social, que sovint són prestadores de serveis, i d'organitzacions de segon nivell o superior, poden explicar aquest resultat.

Gràfic 20 Entitats que compten amb persones remunerades

El fet que el 74% de les entitats comptin amb persones remunerades en el seus equips sembla mostrar l'existència d'estructures en les organitzacions, tot i que aquestes siguin reduïdes. De fet el 71% d'aquestes entitats té un equip de persones remunerades que oscil·la entre 1 i 10 treballadors/es-. Com sembla lògic, el nombre d'organitzacions disminueix segons s'augmenta les persones remunerades.

Gràfic 21 Entitats segons el nombre de persones remunerades

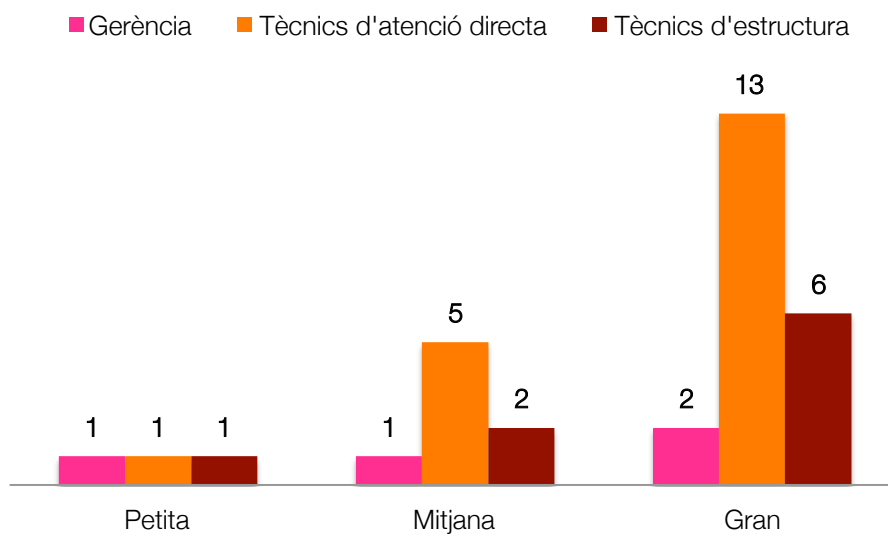

Per tal d'aprofundir en els equips remunerats, el Panoràmic recull indicadors sobre les 3 categories laborals més habituals en el món no lucratiu. Es tracta de l'atenció directa –lligada a les activitats-, la dedicació a estructura –com són els tasques administratives, de comunicació, etc.- i la gerència o direcció.

Atès que hi ha diferències segons el nombre de persones remunerades, s'ha estructurat la informació en tres grups en funció de la grandària de les organitzacions. En les entitats petites, que per terme general estarien formades per 3 persones, 1 es dedica a l'atenció directa, 1 a l'estructura i 1 a direcció.

En el cas de les entitats mitjanes, formades per 9 persones, 5 s'adrecen a l'atenció directa, 2 a estructura i 1 a direcció. Per últim, en el cas de les entitats de grandària superior, la categoria d'atenció directa és la que augmenta exponencialment, mentre que l'estructura i la direcció augmenten en menor mesura.

Gràfic 22 Nombre de persones remunerades segons el tipus d'activitat que realitzen

“Per a les activitats es contracta a personal divers, amb contracte de serveis, el qual varia segons les necessitats”

Extret de les preguntes obertes

“Tenim col·laboradors remunerats i estudiants en pràctiques”

Extret de les preguntes obertes

6.5. Persones destinatàries

El 58% de les entitats participants en l'estudi afirma comptar amb persones destinatàries de les seves activitats. Es consideren persones destinatàries aquelles a qui s'adreça l'activitat principal però que no són sòcies de l'entitat.

Es tracta d'un concepte que pot portar a diverses interpretacions i que caldrà analitzar en futures edicions del Panoràmic. A tall d'exemple, una activitat realitzada en l'espai públic pot considerar com a persones destinatàries tots aquells vianants que durant una estona presencien l'activitat.

Gràfic 23 Entitats que compten amb persones destinatàries

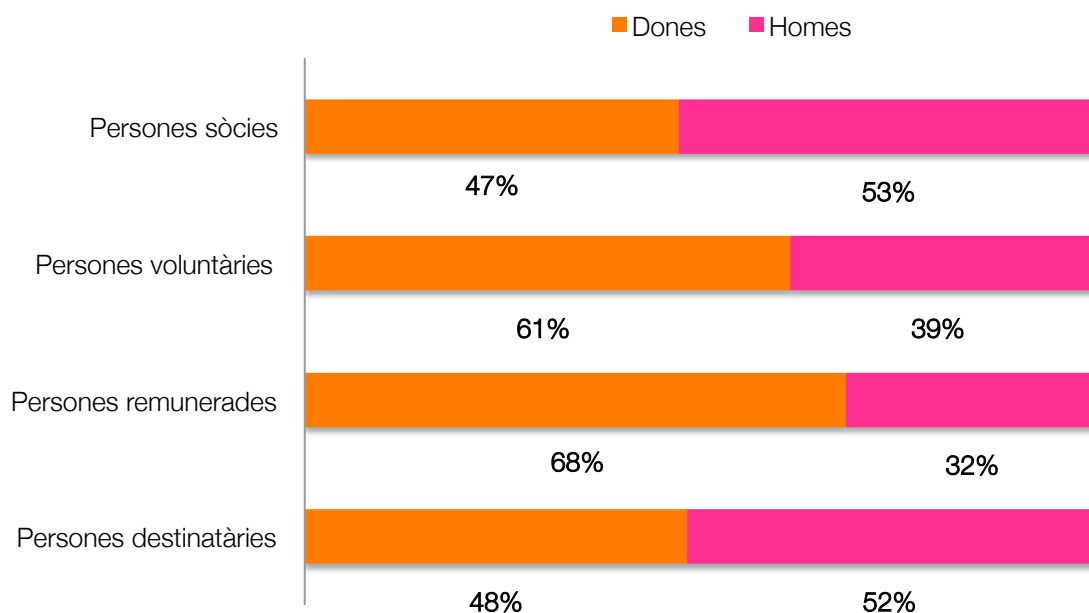
“També es compta amb persones ateses que participen com a voluntaris i, en alguns casos, persones ateses entre la plantilla professional”

Extret de les preguntes obertes

6.6. Participació de dones i homes

El món lucratiu és, en general, un sector feminitzat pel que fa a les persones remunerades, de fet, en el cas de Ciutat Vella el 68% són dones. També hi ha una major presència de dones voluntàries, 61% enfront al 39% d'homes. En el cas de les persones sòcies i destinatàries la tendència s'inverteix, sent els homes majoritaris per a aquestes categories, 53% i 52% respectivament¹.

Gràfic 24 Persones implicades en les entitats de Ciutat Vella per sexe

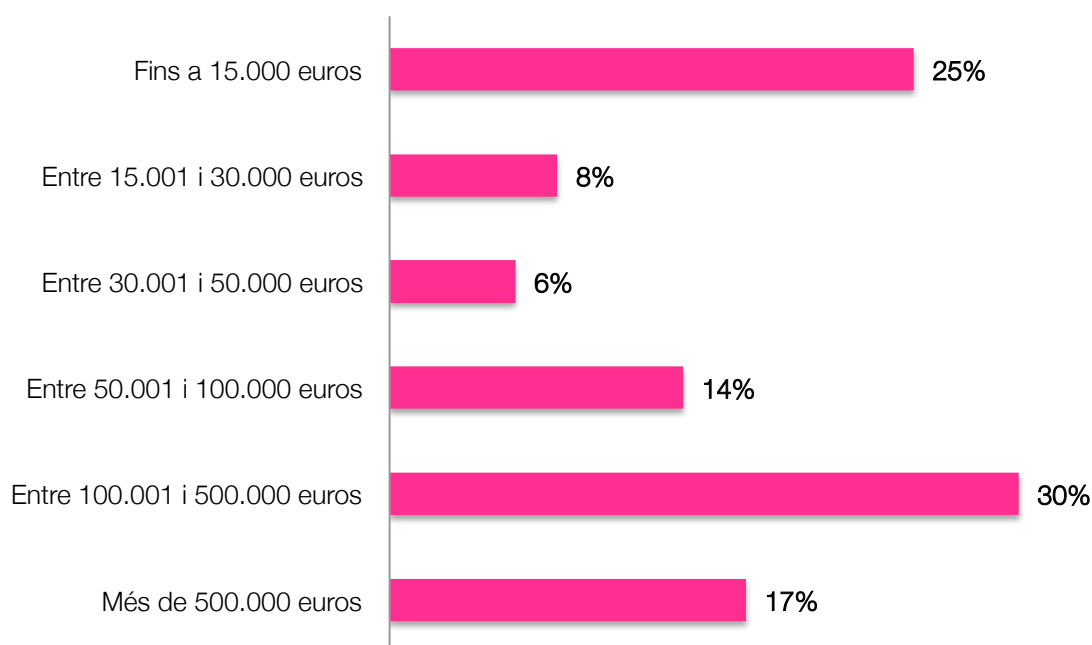
¹ Per a l'anàlisi de dades per sexe s'han eliminat alguns casos *outliers* que s'han determinat a partir de l'interval interquartílic, és a dir, que s'allunyaven molt de la realitat habitual de les entitats. Per exemple, algunes fundacions per a les persones remunerades, ja que tenen més capacitat econòmica per a la contractació.

7. Els recursos econòmics

7.1. Volum econòmic i fonts de finançament

En termes generals, les entitats tenen un volum econòmic reduït pel que acostumen a fer molt amb poc, especialment les organitzacions més petites. No obstant això, en el cas de Ciutat Vella destaca un 30% d'organitzacions que l'any 2014 va tenir uns ingressos d'entre 100.001 i 500.000 euros –mentre pel conjunt d'associacions de la ciutat aquest percentatge es redueix a la meitat, 15%- . Tot i així, una part important de les organitzacions ingressa 15.000 o menys euros anuals -25%-.

Gràfic 25 Ingressos reals de les entitats de Ciutat Vella per trams (exercici 2014)

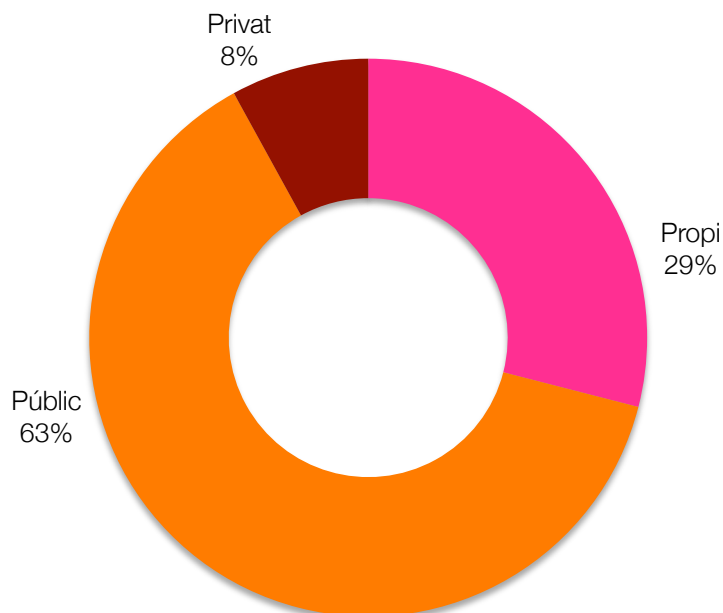
Si analitzem les xifres d'ingressos i despeses per la mida de les organitzacions, s'observa que les entitats petites són aquelles que tenen una despesa lleugerament superior al que ingressen, mentre les entitats grans tenen una despesa menor als ingressos. Com es pot veure a la següent taula, les entitats de Ciutat Vella s'han organitzat en tres grups segons el seu volum econòmic (corresponents als quartils): petites, mitjanes i grans.

Taula 2 Ingressos i despeses reals segons grandària de les organitzacions (exercici 2014)

	Ingressos reals	Despeses reals	Saldo
Entitats petites	14.245,00 €	14.500,00 €	-255€
Entitats mitjanes	85.629,00 €	85.629,00 €	0€
Entitats grans	293.849,50 €	271.212,00 €	+22.637,50€

En el cas de Ciutat Vella, la principal font de finançament de les entitats de base són els recursos públics. Aquests representen el 63% dels recursos totals. Aquesta relació que es pot considerar de dependència amb l'administració pel que fa al finançament no es dona entre el conjunt d'associacions de la ciutat. Pel global de Barcelona ciutat, les fonts procedents de les administracions públiques suposen la meitat, en concret el 31% del volum total, i la majoria de recursos de les associacions provenen de fonts propis -55%- com són les quotes de les persones associades, la prestació de serveis, etc.

Gràfic 26 Ingressos de l'any 2014 per fonts de procedència de les entitats de base de Ciutat Vella

“És molt important garantir el finançament públic de les entitats a llarg termini, mitjançant convenis plurianuals que permetin una estabilitat en el desenvolupament dels projectes i amb els professionals.”

Extret de les preguntes obertes

“Estem estudiant la manera de recollir més finançament”

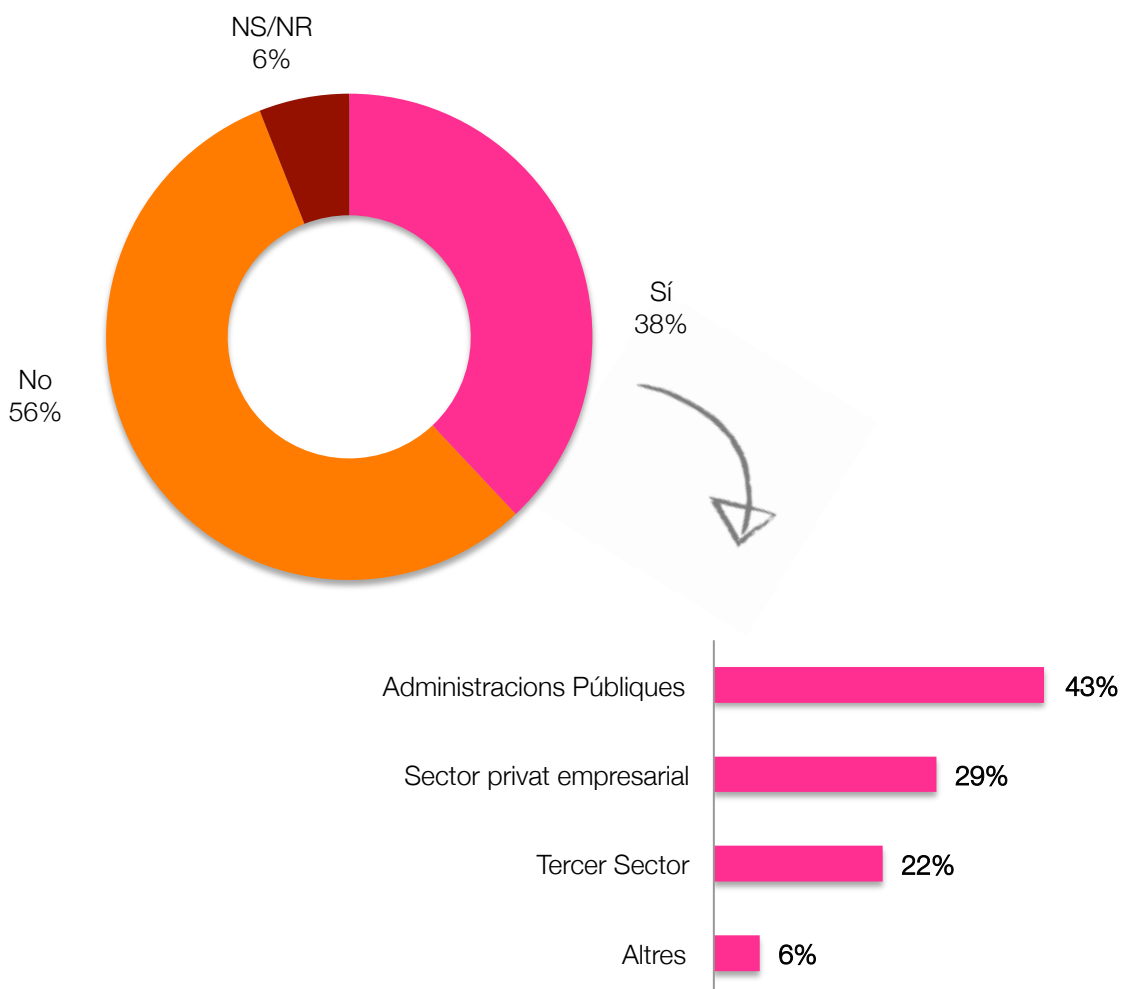
“Rebem aportacions en espècie de persones físiques”

Extret de les preguntes obertes

Extret de les preguntes obertes

Hi ha entitats que, a més de rebre finançament extern, també compten amb aportacions no monetàries o en espècie. A Ciutat Vella, el 38% de les organitzacions manifesten rebre aquest tipus d'aportacions com són béns i serveis, de les quals la majoria provenen de les Administracions Públiques - 43%-. Seguit del sector privat empresarial -29%-, del propi Tercer Sector -22%- o d'altres -6%-. Totes les entitats que han marcat l'opció altres especifiquen que aquestes aportacions provenen de persones físiques.

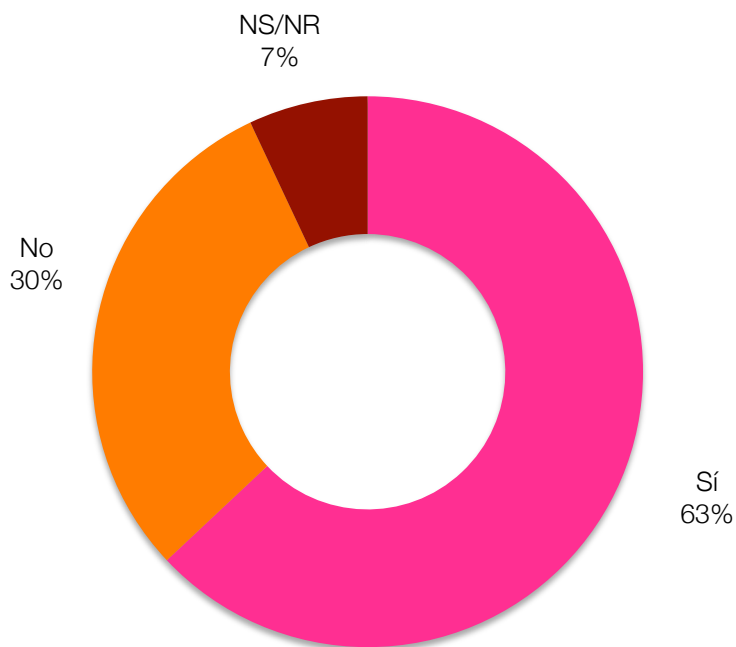
Gràfic 27 Entitats que reben aportacions 'en espècies' i procedència d'aquestes

7.2. Fiscalitat

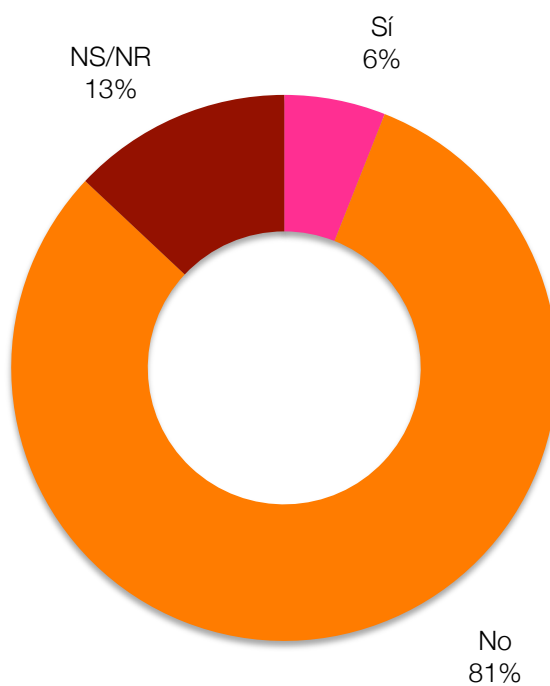
Des de l'any 2013 les organitzacions es troben automàticament exemptes del pagament de l'IVA, sempre que aconsegueixin uns requisits bàsics (com per exemple no tenir afany de lucre i garantir la gratuïtat dels càrrecs de la junta directiva). El 63% de les entitats de Ciutat Vella afirma haver-se acollit a l'exempció del pagament de l'IVA, mentre que el 30% no hi compta. El 7% de persones que han respost el qüestionari en nom de la seva entitat desconeix aquesta qüestió.

Gràfic 28 Organitzacions amb exempció d'IVA

Donats els possibles efectes desfavorables que pot provocar l'exempció de l'IVA, s'ha preguntat a les organitzacions si la seva situació actual (sigui d'exempció o no) és la desitjada o, pel contrari, es vol canviar en el futur. Els resultats mostren que la majoria d'entitats prefereix mantenir la seva situació respecte a aquest impost -81%-.

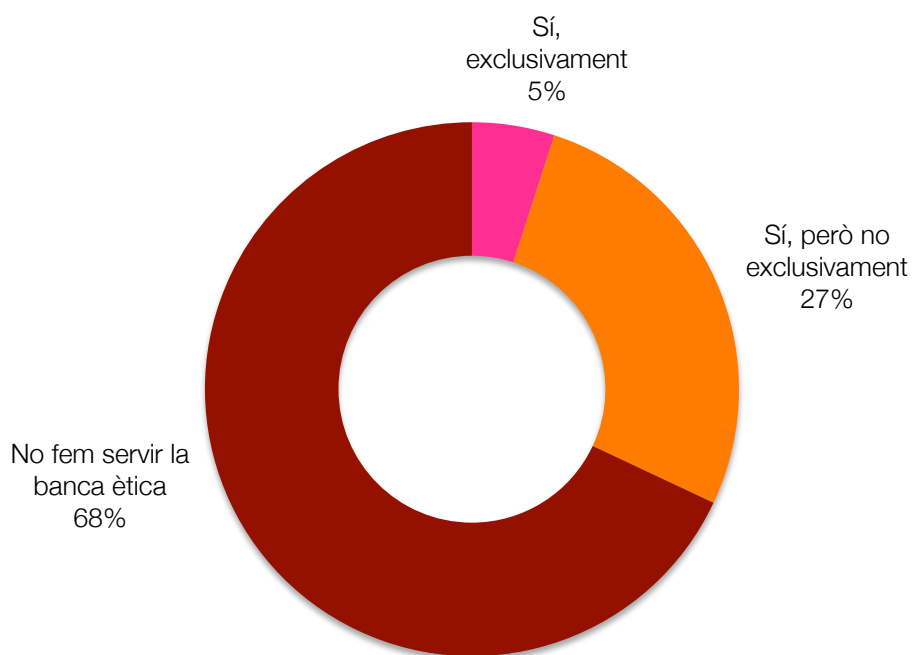
Gràfic 29 La vostra entitat s'està plantejant canviar la seva situació respecte l'exempció de l'IVA?

7.3. Banca ètica

La banca ètica està formada per un conjunt d'entitats financeres que prioritzen principis com la solidaritat, la cooperació i la sostenibilitat per sobre de la rendibilitat. En els darrers anys s'ha estès el seu ús en el conjunt de la societat. Pel que fa a les organitzacions de Ciutat Vella, el 32% la fan servir en la gestió dels recursos de l'organització, el 5% en exclusivitat i el 27% combinant-la amb d'altres tipus d'entitats bancàries. En comparació amb el conjunt d'associacions de Barcelona, la xifra de Ciutat Vella és més elevada, ja que només 19% d'associacions de la ciutat fan ús de la banca ètica per gestionar els seus recursos econòmics.

Gràfic 30 Ús de la banca ètica per a la gestió dels recursos econòmics de l'associació

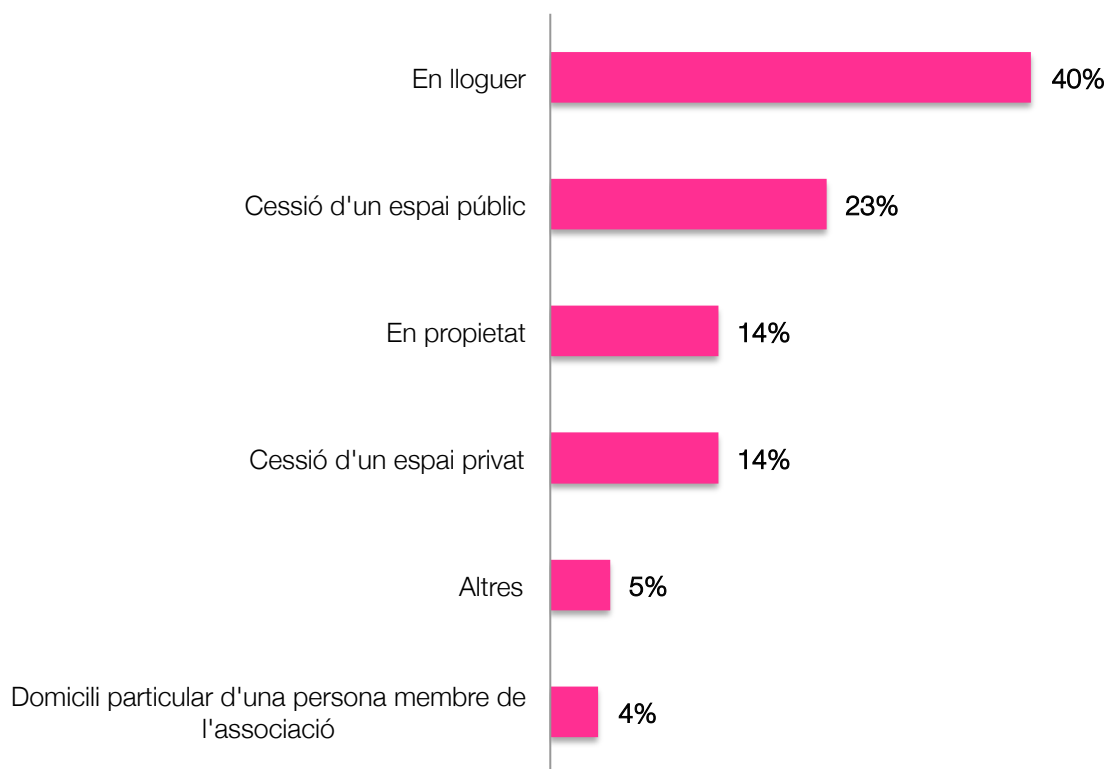

8. Espais i equipaments

Els espais i equipaments són un dels recursos fonamentals de la vida associativa donat que, en molts casos, són necessaris per al desenvolupament d'activitats. Són també espais de visibilitat i de relació.

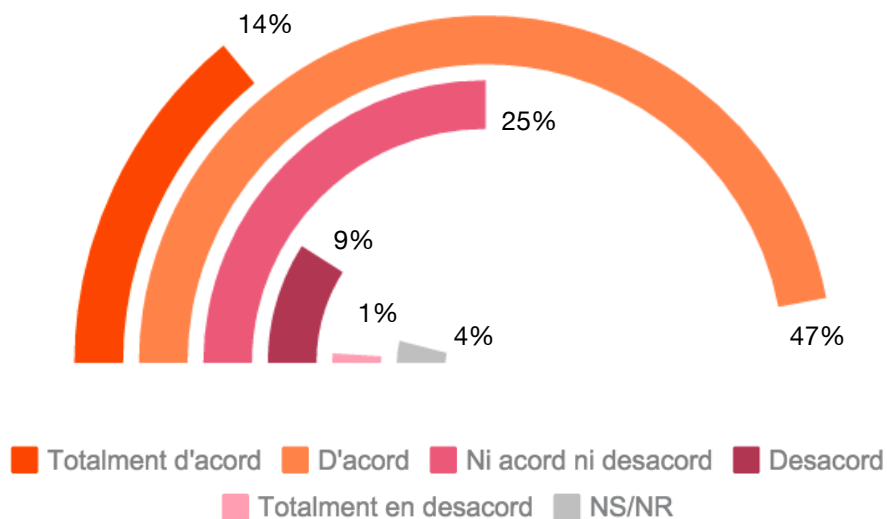
La majoria de les entitats de Ciutat Vella tenen la seu actual en un local en lloguer -40%-, en segon lloc en un espai públic cedit, ja sigui un local propietat de l'administració, un espai en un equipament públic o per la gestió d'equipament. En tercer lloc, les entitats tenen la seu en un local de propietat o en un espai privat (per exemple, un edifici religiós) -14%-.

Gràfic 31 Situació de la seu actual

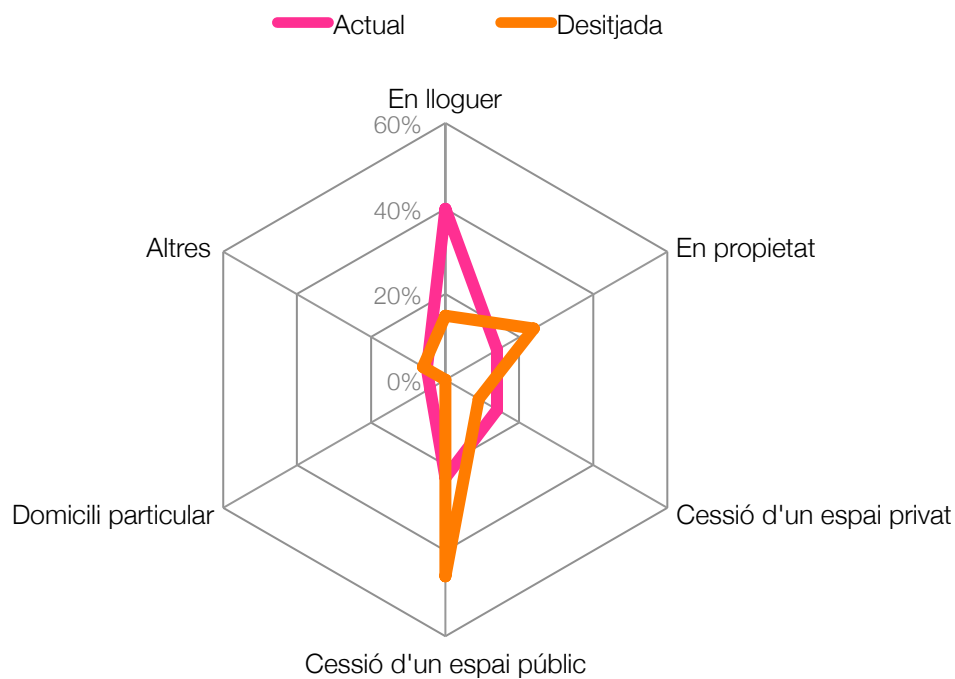
En termes generals, les entitats del districte estan satisfetes amb els espais, equipaments i/o instal·lacions que utilitzen o dels quals disposen; el 61% es mostra satisfet, el 25% no es posiciona i el 10% afirma estar insatisfet (el 4% no sap o no contesta).

Gràfic 32 Grau d'acord amb l'afirmació: "La nostra organització està satisfeta amb els espais / equipaments / instal·lacions que utilitza o dels quals disposa"

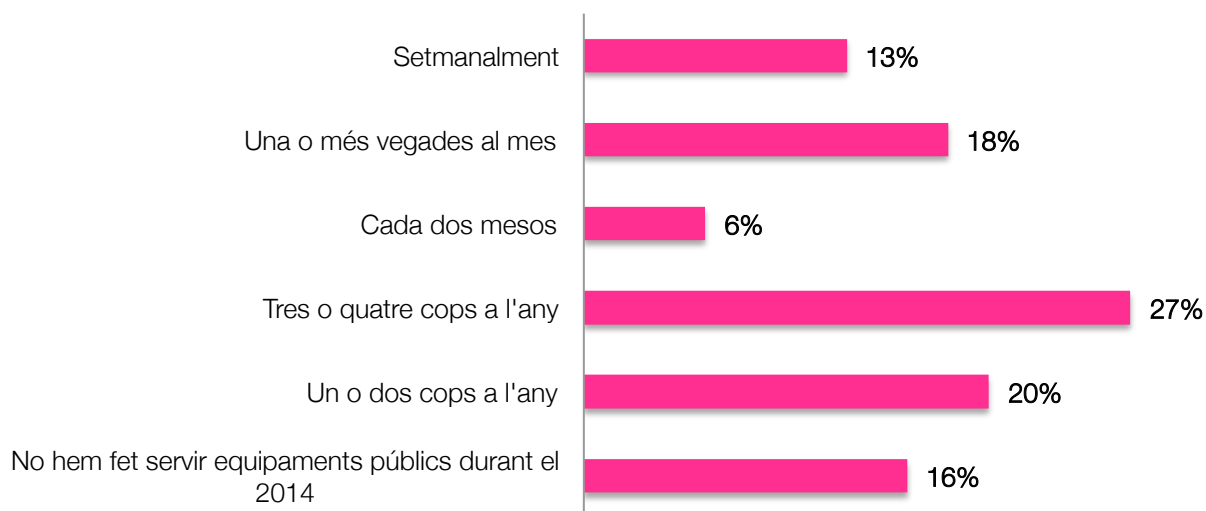
D'altra banda, l'opció desitjada per les entitats de Ciutat Vella on tenir la seva seu és la cessió d'un espai públic. Per contra, i com sembla lògic, el domicili particular és l'opció menys valorada.

Taula 3 Situació actual i la situació desitjada de les entitats

Més enllà dels espais dels quals disposen les entitats, aquestes fan ús dels espais públics oberts de la ciutat amb certa freqüència: el 27% tres o quatre cops l'any i el 20% un o dos cops. L'ús habitual es concentra en el 31% de les entitats, que setmanalment o una o més vegades al mes utilitzen algun espai. Per contra, hi ha un 16% que no ha utilitzat cap espai públic obert durant l'any 2014.

Gràfic 33 Freqüència d'ús dels espais públics oberts

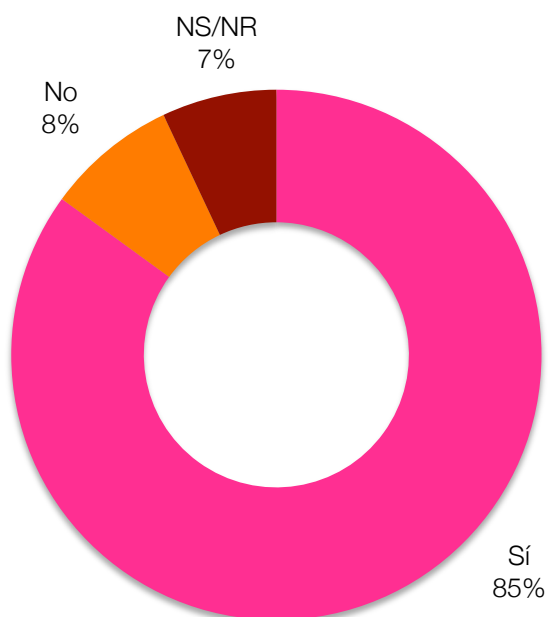
Per altra banda, a les entitats amb seu a Barcelona se'ls ha preguntat pel coneixement de Torre Jussana – el Centre de Serveis a les Associacions i el Codi ètic de les associacions de Barcelona.

Torre Jussana – Centre de Serveis a les Associacions

La missió del centre és afavorir el desenvolupament associatiu mitjançant l'oferiment de serveis i recursos que responguin a les necessitats del sector, treballant per a la seva promoció, dinamització i enfortiment per tal d'ampliar la seva incidència ciutadana i política.

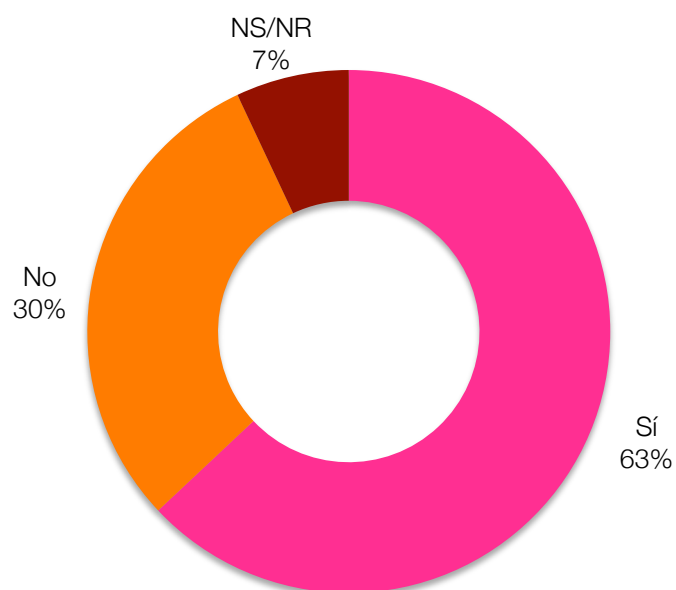
El 85% de les entitats de Ciutat Vella afirma que coneix Torre Jussana i considera que els serveis més útils que ofereix el centre són la informació general i la formació.

Gràfic 34 Coneixeu Torre Jussana?

En relació al Codi ètic de les associacions de Barcelona, el 63% afirma que sí que el coneix i el 40% el considera de molta utilitat. Es tracta d'un instrument d'assessorament, conducta i autoregulació que pretén ser una eina de referència que posi en valor la forma jurídica d'associació.

Gràfic 35 Coneixeu el Codi ètic de les associacions de Barcelona?

9. Reptes de futur

L'últim apartat de l'informe fa referència als reptes de futur que les entitats consideren més importants. Per recollir la informació s'han sintetitzat aquells reptes expressats per les associacions en l'edició del Panoràmic 2014. En el qüestionari d'enguany s'ha demanat que s'ordenin per grau de prioritat i s'han afegit, a més, alguns temes d'actualitat, com són la creació d'una agència de comunicació i un nou model de fiscalitat. Els resultats mostren que els tres reptes prioritaris de les organitzacions de Ciutat Vella són: l'ampliació i implicació de la base social, consolidar el finançament i el treball en xarxa i la col·laboració amb diferents agents socials. Aquesta priorització de reptes coincideix amb el conjunt de l'associacionisme de la ciutat (dades de Barcelona ciutat). Cal destacar que aquests reptes fan referència al conjunt del món no lucratiu i no en el cas individual de cada entitat.

Esquema 2 Reptes del conjunt de entitats de Ciutat Vella

- 1 Base social
- 2 Consolidar el finançament
- 3 Treball en xarxa i col·laboracions
- 4 Reconeixement social i de les administracions
- 5 Model propi de fiscalitat
- 6 Patrocini i mecenatge
- 7 Comunicació
- 8 Millora del treball d'incidència política
- 9 Extensió del codi ètic a l'àmbit català
- 10 Modificació del reglament d'espectacles públics

Pel que fa al temes que més interessin a les organitzacions a nivell quotidià s'ha preguntat per les prioritats que tenen en el seu dia a dia. Aquestes sovint són comunes i es poden recollir a partir d'idees clau, vuit de les quals es van identificar en l'edició anterior del Panoràmic. Enguany s'ha demanat a les associacions, de forma semblant als reptes del conjunt del món no lucratiu, que les ordenin en funció de la prioritat. Les prioritats en el dia a dia es concreten en la diversificació de les fonts de finançament, la millora de la comunicació i la difusió i, l'ampliació de la base social. Per al conjunt de les associacions de Barcelona, diversificar les fonts de finançament és la prioritat posicionada en cinquè lloc. En el cas de Ciutat Vella, les dades econòmiques mostren que més del 60% del volum econòmic prové de l'administració pública i possiblement per això, diversificar les fonts es situa com una prioritat clara.

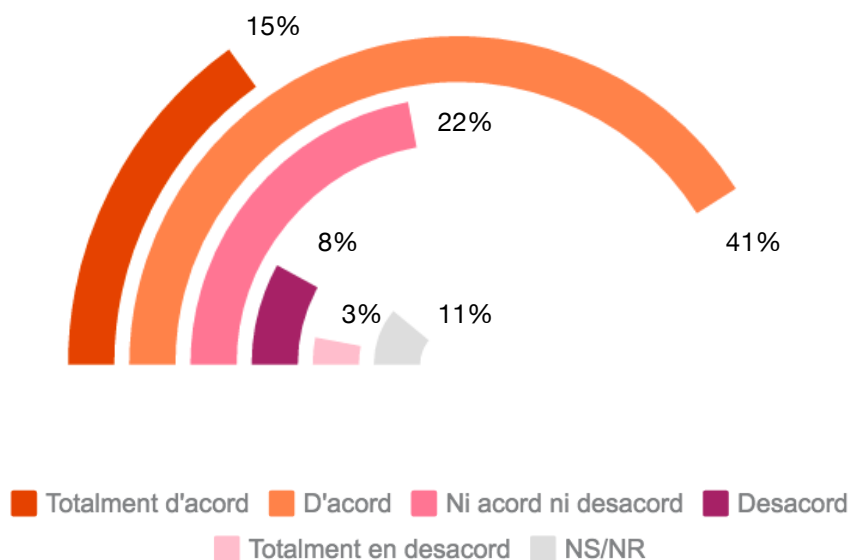
Esquema 3 Prioritats de les organitzacions en el seu dia a dia

- 1 Diversificar les fonts de finançament
- 2 Millorar la comunicació i la difusió
- 3 Base social
- 4 Assolir els objectius missionals
- 5 Millorar la gestió interna de l'entitat
- 6 Millorar la relació amb les administracions
- 7 Disposar d'espais i locals
- 8 Relleus en el òrgans de govern
- 9 Altres

Per altra banda, en aquesta edició del Panoràmic s'han fet una sèrie de preguntes d'opinió en les quals es demanava el grau d'acord amb diferents afirmacions. Concretament s'ha preguntat sobre la nova llei de transparència catalana que estipula una sèrie d'obligacions en relació a la publicació de dades econòmiques. La transparència i la rendició de comptes formen part dels propis valors de sector i, per tant, el marc legal està en sintonia amb el tarannà del sector.

Concretament s'ha preguntat si aquesta llei està contribuint a la millora de la transparència en les organitzacions de Ciutat Vella. El 56%, sent la majoria, considera que ha contribuït positivament, l'11% creu que no és una aportació positiva i el 33% no es posiciona.

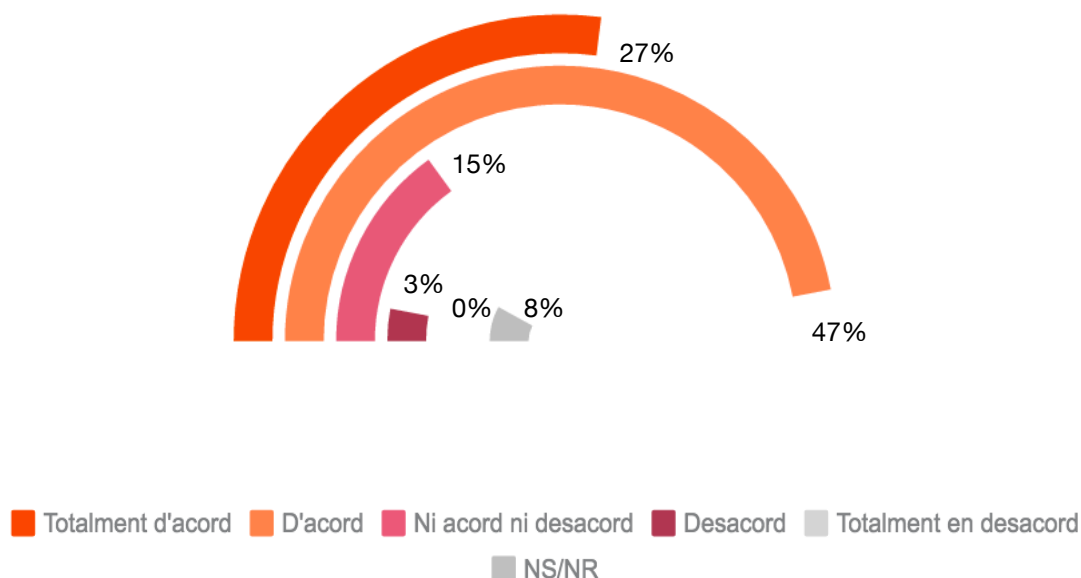
Gràfic 36 Grau d'acord amb la següent afirmació: "La llei de transparència que va entrar en vigor el passat mes de desembre de 2014 està contribuint a millorar la rendició de comptes i la transparència de la nostra associació."

D'altra banda, també s'ha preguntat per la valoració que fan les entitats de la seva participació en espais de trobada i participació municipal i les entitats han contestat de manera satisfactòria. L'amplia majoria, el 74%, valoren positivament aquesta participació mentre un reduït 3% no hi està satisfet. El

23% no es posiciona o no contesta la pregunta. Com s'observa en el gràfic, cap entitat ha marcat l'opció 'Totalment en desacord'.

Gràfic 37 Grau d'acord amb la següent afirmació: “La nostra entitat valora positivament la seva participació en espais de trobada i participació municipal.”

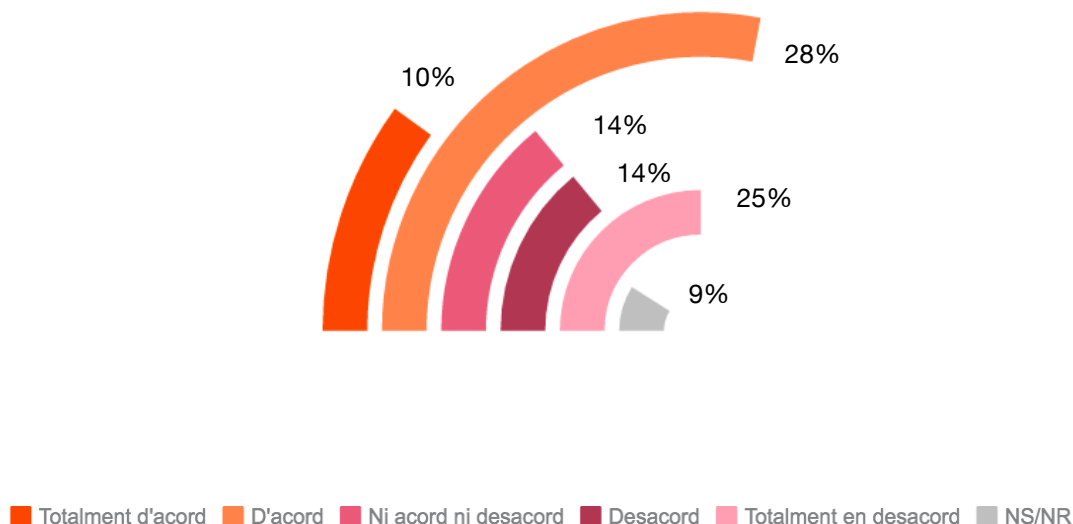

*(En referència a l'Administració Pública)
“És un sector amb qui s'ha de comptar, ja
que reconeix i implica la ciutadania civil”*

Extret de les preguntes obertes

En l'edició 2015 del Panoràmic també s'ha preguntat si les entitats han realitzat accions d'incidència política en el marc del procés d'eleccions municipals de maig de 2015. Els resultats indiquen que, malgrat la bona valoració dels espais de participació ciutadana municipals, la incidència política per influir en la presa de decisions en benefici del bé comú no té un paper tan important en el conjunt d'accions realitzades per a les entitats de Ciutat Vella. Així, el 39% assegura no haver fet cap acció d'incidència política amb motiu de les darreres eleccions municipals, el 14% no es posiciona i el 9% no sap o no contesta. Aquesta tendència també es dona a nivell de Barcelona ciutat, inclús en major freqüència, on el 45% afirma no haver fet cap acció i el 37% no es posiciona.

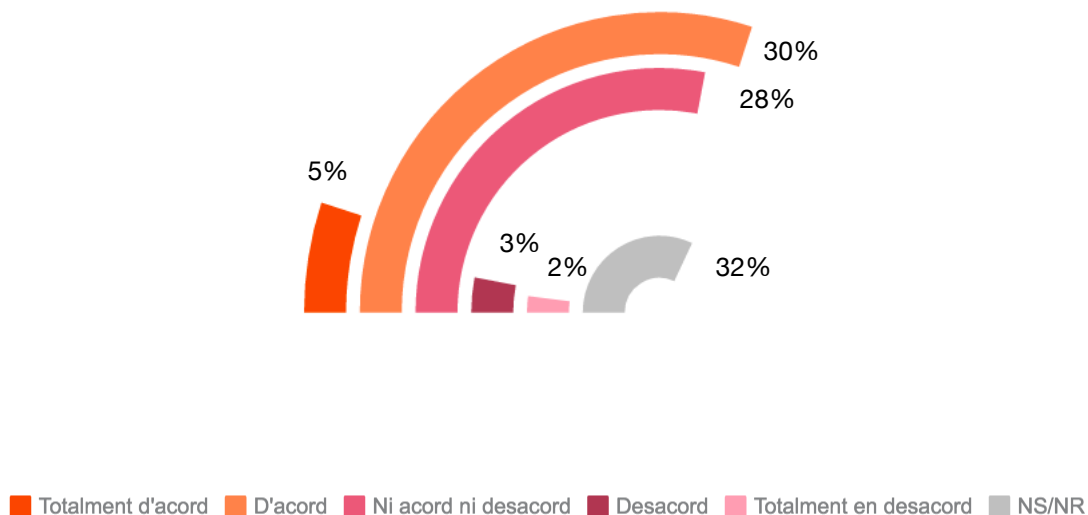
Gràfic 38 Grau d'acord amb la següent afirmació: “La nostra entitat ha realitzat accions d'incidència política en el marc del procés d'eleccions municipals de maig de 2015.”

Per últim, s'ha preguntat sobre el Pla de suport (2015-2017) desenvolupat per l'Ajuntament de Barcelona, aprovat al gener de 2015 pel Consell Municipal d'Associacions de Barcelona i presentat com a mesura de govern a la Comissió de Presidència del 18 de març de 2015. Aquest pla s'orienta sobre quatre objectius, alguns d'ells relacionats amb els reptes indicats anteriorment: ampliar el coneixement sobre el teixit associatiu, treballar en la gestió dels equipaments i l'ús de l'espai públic, millorar la comunicació i la participació en els òrgans municipals, i potenciar l'eficiència en el finançament i la transparència.

El 35% de les entitats de Ciutat Vella considera que aquest pla ajudarà a encarar els reptes de futur amb més fermesa mentre el 5% està en desacord amb aquesta afirmació. El 28% no es posiciona ni a favor ni en contra i un destacat 32% no contesta la pregunta (NS/NR).

Gràfic 39 Grau d'acord amb la següent afirmació: “El pla de suport desenvolupat per l'Ajuntament de Barcelona ajudarà a encarar els reptes de futur amb més fermesa.”

(La prioritat en el dia a dia) “és assolir els objectius que ens marquem de cara als nostres socis”

Extret de les preguntes obertes

(La prioritat en el dia a dia) “l’única prioritat és l’atenció integral al veïnatge i la defensa de l’entorn”

Extret de les preguntes obertes

(Altra prioritat en el dia a dia) “és establir contactes amb organitzacions internacionals”

Extret de les preguntes obertes

10. Annexos

10.1. Fitxa tècnica

Tipus d'estudi

Quantitatiu

Àmbit

Districte de Ciutat Vella

Univers

Organitzacions sense ànim de lucre i grups informals

Dimensió de la mostra

155

Nivell d'error

Per un nivell de confiança del 95,5% i en situació de màxima indeterminació ($p=q=0,5$) el error màxim és del $\pm 7\%$

Recollida de respostes

De l'1 de setembre al 31 de desembre de 2015

Recollida d'informació

Aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari online amb preguntes tancades, obertes i semiobertes. També qüestionari en plantilla de documents i qüestionari breu

Tractament de les dades

Depuració de dades, càlcul i recodificació de variables.

Anàlisi

Estadística descriptiva -amb remostreig per bootstrap-, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig

Dades de referència

L'any de referència és 2014 donat que és el darrer any tancat en el moment d'iniciar el treball de camp.

10.2. Entitats impulsores

Coordinació

El Consell d'Associacions de Barcelona (CAB) és la plataforma d'associacions de la ciutat. La seva missió és treballar per al desenvolupament de l'associacionisme i dels seus valors a Barcelona, tot construint un espai de participació, vertebració –territorial i sectorial- i d'interlocució d'organitzacions interessades en l'associacionisme. El CAB ha estat l'impulsor dels dos congressos d'associacionisme celebrats a la ciutat.

Impulsat conjuntament amb:

L'Observatori del Tercer Sector (OTS) és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, independent i sense ànim de lucre, que té per objectiu aprofundir i incrementar el coneixement d'aquest sector i treballar per a la millora del funcionament de les organitzacions no lucratives. L'OTS ha realitzat estudis de referència que han contribuït a la millora del tercer sector i a donar visibilitat social.

La Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia és una entitat sense afany de lucre que treballa en els àmbits de la joventut, l'educació, la participació democràtica, la ciutadania i les polítiques públiques en general. Genera coneixement des de la investigació social aplicada, aportant propostes estratègiques i assessoraments a les administracions públiques i a les entitats.

La Fundació Pere Tarrés, amb més de 50 anys d'existència, és una organització no lucrativa d'acció social i educativa, dedicada a la promoció de l'educació en el temps

lliure, el voluntariat, la millora de la intervenció social i l'enfortiment del teixit associatiu. Amb el temps la seva acció s'ha ampliat a altres àmbits de l'acció social com ara la formació, la recerca i la gestió.

L'Obra Social "la Caixa" té per missió contribuir al progrés de les persones i la societat amb especial incidència en els col·lectius més vulnerables, ja sigui a través de programes propis, aliances estratègiques o col·laboracions, mitjançant actuacions eficients, innovadores, avaluables i susceptibles de ser transferides a altres entitats.

10.3. Fonts consultades

Corts, S.; Montaña, O.; Torra, R. (2012). *"2n Congrés d'Associacions de Barcelona. Memòria 2010-2011"*. Barcelona: Consell d'Associacions de Barcelona.

Fernández, M.; Vidal, P. (2015). *"Panoràmic de les Associacions de Barcelona 2014. Fotografia d'un compromís amb la ciutat"*. Dossier Barcelona Associacions. 2a època – núm1. Barcelona: Torre Jussana

Llei 25/2015 del 30 de juliol, del voluntariat i del foment de l'associacionisme. DOGC 6930 del 7/8/2015. Recuperat de:
<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6930/1438814.pdf>

Murray, R.; Larry, J. (2005). *"Estadística"*. 3a edició. Mèxic DF: Mc Grau-Hill / Schaum

Obrador del Tercer Sector Ambiental de Catalunya (2015). *"Baròmetre del Tercer Sector Ambiental de Catalunya"*. Recuperat de:
http://www.entitatsambientals.cat/media/repository/2306151014_informebaroime tre2015tsacat.pdf

Torregrossa, M.D. (2013). *"Régimen fiscal de las entidades no lucrativas"*. Recuperat de:
http://www.ens.cat/sites/default/files/regimen_fiscal_de_las_entidades_no_lucrativas.pdf

Trullén, J. (dir). *"Enquesta 2011 Condicions de Vida i Hàbits de la Població Catalana. Resultats Sintètics Barcelona: ciutat, àrea metropolitana, regió metropolitana i província"*. Barcelona: IERMB, Àrea Metropolitana de Barcelona i Diputació de Barcelona

Vidal, P.; Fernández, M. (2013). *"Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya. Document de síntesi"*. Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social i Observatori del Tercer Sector

Agraïments

Gràcies a totes les entitats participants per fer possible aquesta recerca i col·laborar així en l'enfortiment del món no lucratiu. Gràcies també a les federacions implicades en el Panoràmic per donar empenta a la recollida de respostes i per les aportacions en el disseny del qüestionari.

El projecte no hauria estat possible sense el treball dedicat de tot l'equip així com del suport de les institucions i administracions públiques.

Gràcies a tots i totes!

